

Liber
Bibliothecæ Academicæ Halensi
a
CHRISTOPH. ERNEST. CONONE,
Med. Doct. & Practico
Berolinensi,
TESTAMENTO DONATVS.
1729.

Ed. 25

TRIVIALIS
OVERMONTA

GEORGI SEGERI
THORUNENSIS
TRIVMPHVS
ET
QVERIMONIA
CORDIS.

BASILEAE, Apud JOANNEM KÖNIG. Anno 1661.

C O R D I

TRIVMPHVS

OVERIMONTIA

GEORGIO SERRA THORINNE

EXAMEN

TRIUMPHUS
NOBILISSIMO VISCERI

2
C O R D I

Post felicissimè tandem obrentam

D U C E

Celeberrimo Anatomico

THOMA BARTHOLINO

Ex totali Hepatis Clade

VICTORIAM

Primum quidem

H A F N I A E

AN. MDCLIV

erectus

Jam verò

B A S I L E A E

repetitus

à

GEORGIO SEGERO, THORUNENSI,
Philos. & Med.

BASILEAE, Apud JOANNEM KÖNIG, 1661.

SUMMIS
Saluberrime Artis
PROCERIBUS.

DN. D. JOH. GUILIELMO MANNAGETTÆ,
Asclepiadarum verè Principi, Trium AA Augultifs. Imppp.
Proto-Medico, & totius Collegii Medici, quod Viennæ est,
Seniori Ampliffimo.

DN. D. JOHANNI CASPARO BAUHINO,
Potentifs. Gall. Regis & diverforum Germaniæ Princ. Ar-
chiatro, Medicinæ Practicæ Prof. Publ. & totius Collegii
Medici, quod Basileæ est, Decano p.t. Spectatiffimo.

DN. D. CHRISTOPHORO MEISNERO,
Inclutæ Reipubl. Thorunensis Physico Primario, Medicique
Collegii Seniori Graviffimo.

DN. D. JOHANNI DANIELI HORSTIO,
Archiatro Haffo-Darmstadiano, nuper Marpurgij, jam Gief-
fæ Medicinæ Prof. Publ. Primario.

DN. D. THOMÆ BARTHOLINO,
Medicinæ in Regia Hafniensi Antecessori & Decano perpe-
tuo.

DN. D. JOHANNI JACOBO WEPFERO,
Inclutæ Reipubl. Schaffhusianæ Archiatro Digniffimo.

DN. D. SIMONI SCHULTZIO,
Inclutæ Reipubl. Thorunensis Physico Ordinario Felicif-
fimo.

FAUTORIBUS AC AMICIS SUIIS

Gratiffiffimis

Hunc

CORDIS TRIUMPHUM

Devoto Corde

Dicat

A U T O R :

VIRO DOCTISSIMO

Dn. Georgio Segero Thorunensi,
Triumphum Cordis meditantis.

Sanguinis Imperium Cordi quod contulit Hepar,
BARTHLINI invento, dexteritate novâ,
Res est mira quidem ! majori ast digna triumpho
Extracta è latebris, Lympha decora, suis.
Invidiæ quamvis stimulis agitetur apertis:
Vidimus, & crebro nostra Theatra simul.
Hæc dum SEGERE applaudens jam laudibus effers,
Rem præstas dignam sedulitate tuâ.

Anno 1654.

OLAVS WORM, D. Med. Profess. Regius
Acad. p. t. Rector.

In Cl. & Doctiss. Viri

Dn. GEORGI SEGERI,
Triumphum Cordis.

Cor redit, & patriæ repetens vestigia sedis
Incipit ex extis quarere posse fidem.
Jam licet antiquos regni cognoscere cursus,
Raptâq; cor datâ Sc:ptra tenere manu.
Lympha suis redviva viis & fonte recurrit,
Et nivei lactis pocula mist afluunt.
Cormicat, & tandem sua cor præcordia sentit,
Quæq; aliis cecidit, jam probat esse sua.
Ultima nos tecum reddamus secula cordi,
Ut redeant Domino sceptrâ serena suo.
Obvius assurge, & fugientem siste triumphum;
Crede, tibi in laudis parte triumphus erit.

AUTOGRAPHI P.

Anno 1654.

THOMAS BARTHOLINUS.
Anat. & Med. Profess. Reg.

Ad Cl. VIRUM
DN. GEORGIUM SEGERUM,
Insuetum triumphum
CORDIS
edentem.

TRanseat ingenti sonitu nunc buccina rauca
Limina Doctorum; Gaudia fronte gerat,
Nescia concursus hostilis charta triumphat,
Præclangat: Martis nescia sanguinei.
Non fregit densas insignis acinace turmas;
Corpora non stravit; sustulit haud animans.
Iure triumphus adest tamen. Hec sublimis in ostro
Fulget, & antiquo cedis apollineæ.
Scilicet Hippocratis commissa fideliter artis
Quicquid & Antiqui, vindicat ipsa, cluent.
Ter felix studium! quod pace trophæa meretur:
Ponere consuecit dignaq; serua comis.
Bella choro Phæbi cedant, & classica libris;
Tutius hic lauros quisquis habere potest.

Anno 1654.

Sic amico candido applaudis

MARTIN BOGDAN.

AD AMICUM SEGERUM.

CORDI quæ meruit paras TRIUMPHUM;
Et ritus revocas sagax vetustos.
Res haud AUGURIO caret secundo:
DICTATOR *medicâ cluas in arte.*

Anno 1654.

Hoc bonæ mentis omen addebat

SAMUEL EGGBERTUS.

In
QUERIMONIA CORDIS
emendanda.

Non mea sane culpa, Lector Benevole, neque etiam tam incuria Amici illius, cui officium corrigendi obruleram, quam nescio qua insuetudine Typographi, in exhibendis Correcturis, ut vocant, parsimoniâ, tot irrepere Menda. Quarum sequentes pro libitu in corrigere poteris: Pag. 6. lin. 29. lege, aestimandi. p. 7. l. 11. Anglicana. l. 18. ad actiones in idonea. p. 8. l. 8. paraxysmo. l. 16. Harpprechto. l. 17. Brandmyllerus. l. 24. Quicquid. p. 9. l. 12. imprudentes imprudenter nimis. p. 17. l. 3. dependeant. l. 4. solo hepate. p. 20. l. 13. Hippocrate. l. 28. μεταβολαι. p. 22. l. 15. pituitosorum. l. 24. talem. p. 23. l. 17. Principium. p. 24. l. 20. chylum ex intestinis exsugunt. l. 23. exceptum in ax. p. 26. l. 6. musculis. p. 28. l. 23. quasque. p. 31. l. ult. κινῆται ὡς περ. p. 34. l. 15. maternum. p. 36. l. 22. eas. p. 37. l. 25. pro opinione; lege, errore. l. 26. attribuebat. p. 39. l. 20. mei primigenii, motusque mei conserv.

Reliqua Tuus favor emendabit, ut & ea, quae in TRIMUMPHO CORDIS corrigenda videntur; quorum posteriora sequentia: Pag. 3. lin. 22. dele, dominiumque. p. 13. l. 29. διαπλάσεως p. 15. l. 31. ἐν ἑδ' ἐν. p. 16. l. penult. ἀρχῆ. αὐτῆ δ'. p. 17. l. 30. τὸ ζῆν. p. 19. l. pen. τῷ ἀνθρ. p. 20. l. 20. utrum autem dicta. l. 25. in marg. è dextro. p. 22. l. 28. ὀκνησι. p. 23. l. 25. τῆς. l. 27. τοῖς ζώοις. p. 25. l. 19. vasa, mezer. p. 34. l. 5. amplectamur. l. 22. ab irem. p. 41. l. 30. probè cognitum persp. p. 43. l. 20. honorem, pro bonorum. l. 23. in marg. binis, ex vasis. p. 44. l. 12. in Recept.

GEORGI SEGERI

TRIUMPHUS CORDIS.

POSTQUAM summus ille, non minus in ordinando sapiens, quam in creando potens, Mundi Architectus, spatio brevissimo vastam hanc molem (quam ab æterno in Archetypo suo descriptam fuisse sapientum plurimi duxerunt) cum omnibus suis partibus ex nihilo, mirandum dictu! produxisset, omniaq; in præclarissimum ordinem congefisset, placuit eidem rerum Parenti æterno, omnium illorum, quæ ante diffusè coeperat, breve quasi compendium constituere, ut majores gloriæ suæ divitias demonstraret. Produxit igitur divina Sapientia Mundanæ fabricæ Compendium verissimum. Produxit divina Bonitas creaturam illam omnium creaturarum nobilissimam, Hominem, & ut in *ejus naturam dives universa nature suppellex, omniaq; superiorum & inferiorum munera, tanquam in alteram Pandoram confluerent, præcepit.* Eja igitur, Mundum qui contemplari voluerit, seipsum contempletur; qui vastam hanc molem rimari voluerit, seipsum rimetur. Quod si enim τὸ πῶτα σεωτὸν probè exercuerit, reperiet, *nihil in mundo majori esse, cujus proprietas non etiam in homine mundi fi-*

I.

Anon. Phyl.
refit. can.
37-p.25.

Kircher. Mus.
urg. Univ. L.
to. registro 4.
p.401.

A

lio,

lio, tanquam in omnium rerum mensura & cōpendio elucescat.

II.

Prolixum nimis foret, & ab instituto nostro alienum, singula hæc per membra singula diducere, factum id ab alijs, & imprimis à Cl. Fr. Tidico, in Eruditissimo, quem scripsit, *Microcosmo*, quem adeat, quicumque specialiora desiderat. Unicum hic moneo, quod, quemadmodum in Megacosmo lege creationis cautum est, ut à Sole lunaria omnia regantur, recta reficiantur, refecta vivificentur, vivificata foveantur: Ita etiam simili modo eadem lege in Microcosmo cautum sit, ut à Sole ejus in eodidem omnia regantur, reficiantur, vivificentur, foveantur. Dixi, à Sole ejus. Cor enim Solem representare nemo non videt. Hinc, quemadmodum Sol nobilissima est magni Mundi pars, imò jure inter eas princeps salutatur, cum in eo fundetur ejusmodi facultas, qua universum Corpus mundi gubernatur: Ita & Cor nobilissimam esse parvi mundi partem, imò jure inter eas principem salutari, cum in eo talis reperiatur facultas, qua totum hominis corpus regitur, nemo, ut opinor, negare potest.

III.

Verum quemadmodum in Megacosmo fieri solet, ut semper in summo honorum fastigio constitutus habeat tales, qui licet ab eo omnia bona, nonnunquam & vitam, benignè obtineant, ei tamen hos honores, si non apertè, ast clanculum, & quidem per alios, eripere, sibi que attribuere omnibus nituntur viribus: Ita idem etiam in Microcosmo accidit; postquam enim Cordi sapiens rerum natura tantas dotes largita esset, propter quas meritò pars princeps salutaretur, mox reliqua viscera, imprimis verò Cerebrum, & Hepar, illi hanc dignitatem auferre, eamque, licet sine Corde ne momentum quidem se salva persistere posse viderent, per patronos suos in se derivare contenderunt.

Et sane

Et sane haud vano successu; Semper enim quidam fuerunt, qui Principatum Cordi aut planè ademerunt, & vel Cerebro, vel Epato, vel etiam Testibus adjudicarunt: aut cum dictis partibus communem voluerunt. Omnes tamen iniquo, ut patebit, jure.

IV.

Qui pro solo Cerebro pugnant, hoc imprimis medio dignitatem ejus astruunt; *Cerebrum*, inquiunt, *Diviniores nobilioresq; quam cor edit actiones, & tribuendo inferioribus Spiritum Animalem pro sensu & motu, regit omnia.* Verum nihil inde concludunt. Edat enim Cerebrum diviniores nobilioresque actiones, regat item inferiora; non tamen exinde sequitur, esse illud nobilius Corde. Sicut enim Belli Dux, aut alius quidam in officio constitutus, indulgente Principe, & omnia quæ requiruntur benignè ac ubertim suppeditante, nonnunquam præstantiora principe edit, omnesque regit, quem tamen nemo sanus principe nobiliorem & præstantiorem facile concedet: Ita etiam Cerebrum, præstet licet nobiliora, gubernet licet inferiora, quia tamen id eatenus tantum facit, quatenus à corde spiritum caloremque accipit, imò quia à corde ipsum etiam alimentum emendicat, quis non videt, ejus principatum dominiumque non esse independentem & summum, sed dependentem ac subordinatum?

V.

Conantur quidem Patroni Cerebri vel exinde quia cor cerebro spiritum, calorem ac alimentum suppeditat, dignitatem ejus adstruere; verum simili sanè ratione qua servus, imò & mendicus, qui nisi ab aliis sustentaretur periret, se inde præstantiorem esse judicare vellet.

VI.

Non addam quæ de situ ridiculè nimis proferunt, dum Cerebrum præstantius Corde dicunt, quia editissimum locum occupavit; quasi verò & vigil, in editissimâ turri habitans, imò & in ipso fastigio hærens, exinde

VII.

nobilior principe suo censendus sit? Dicerem potius si à situ pro dignitate Cordis quid petere liceret, Cor vel idè etiam esse principem partem, quia non summum sed medium occupat locum, ut in mòrem principum undique servis stipatum tutum ac inviolatum hæreat. Quod olim jam animadvertens Sapientissimus *Democritus*, ita inter alia ad *Hippocratem de Natura Humana* scripsit: (*) *Cor regium locum obrinens, coniformam habens, ad versus omnes insulsus thoracem induit.*

VIII.

Qui pro solo Hepate pugnant, quia ex sanguificatione ejus Principatum potissimum derivare conantur, cum falsa, ut paulò post patebit, assertionis suæ fundamenta proferant, facilius confutantur: fremente licet *Columbo*, fantamque mentem ambigentibus denegante.

de Re Anat.
L. 6. p. 298.

IX.

Simili ratione, & illi rejiciendi, qui Testium principatum exinde defendunt, quia magnà immutandi corpus vi pollent. Licet enim, non diffidendum sit, (verbis *Cl. Kyperi* utor) *magnam esse testium vim in univ. corpus: Cum testibus ablatis advertamus temperiem univ. corporis mutari, barbam excidere, mores turbari, & studia variari. At tamen idè non absolutè principes partes testes censeri debent, sed subordinatè cordi, quoniam à Corde testes vegetantur & roborantur, influxu spiritus vitalis.*

Vniv. Medic.
Contr. L. 1. c.
9. Paragr. 66.
p. 136.

X.

Unde patet, malè illos Cor suum accepisse, qui soli vel Cerebro, vel Hepati, vel Testiculis Principatum detulerunt. Quod cum vidissent alij, ne tamen, instinctu reliquorum viscerum, soli cordi omnia accepta referrent, Cor, Cerebrum & Hepar in pari honorum fastigio collocarunt, quibus alij etiam Testiculos addiderunt; Verum quàm benè, ex dictis cognosci potest.

Manet

(*) *κατωειδής ἢ καρδία βασιλῆς, πρὸς πᾶσαν ἐπιπέλην ἐνδεδυκε θώρακα.*

Manet nimirum Cor solum pars humani Corporis princeps, quia reliquis, non dico alimentum, sed & vitam ipsam, suppeditat. Adstipulatur nobis Admirabilis Pergamenus, qui *ne ullam quidem in Corde particulam reperiri scribit, (*) imo ne ipsam orā cordis inferiorem, quæ non omnium, quæ verbi gratia in cruribus sunt aut manibus, sit præstantissima.* Sic quoque Clariss. Arabs Mesue, in Canonibus suis *Unversalibus* Cor expresse *vitz Basin* vocat, atque ita *in omni evacuatione Cor imprimis roborandum* mandat. Cum in salute ejus ipsius quoque hominis salus omnino, & unice quidem, sit posita.

XI.

Quare, quamvis læso Cerebro, Pulmone, Diaphragmate, ventriculo, aliisque partibus, ægri non tantum ad aliquot dies supervixerint, sed interdum omnino restituti fuerint, ut Observationes Medicorum testantur: *In corde tamen non speratur salus, quum in eo accidit vulnus; nec unquam compertum est corde vulnificato quenquam evasisse.*

(*) de usu Part. L. 6 c. 7. cl. r. 150. B. Intent. sive Theor. 2. capitulo. r. Can. 2.

XII.

Notanter dico, *evasisse.* Scio enim quosdam, eostamen per paucos, dextro imprimis Cordis ventriculo laicato, vitam ad aliquot dies protraxisse. Sic Juvenem quendam, dextro Cordis ventriculo angusto ac obliquo foramine læso, per quinque dies supervixisse, non ita pridem prodidit Cl. Barholinus, qui addit, quod, *quantum conjeçturâ assequatur, propter angustum obliquūq. Cordis vulnus, concidentibus labiis, circulariō per tot dies perstiterit non interrupta.* Sic quoq; mirum profecto est, quod in Bibliotheca Academiæ Gröningensis tabulæ pensili verbis Nicolai Mulleri inscriptum, de milite, qui acceptā in dextro

Avic. Canon. L. 4. Fen. 4. tr. c. 2. p. 149. b. lin. 55.

XIII.

A 3 ventri-

Hist. Anat. Rar. Cent. i. Hist. 77. p. 127.

(*) εἴη ἀνθρώποις ἔτι ἄλλο τι εἶπεν ἔδεν ἐν καρδίᾳ μόρον, ἔτι αὐτὸ τὸ κάτω πέρασ, ὡς μὴ πάντων εἰ τύχοι τῶν ἐν τοῖς σκέλεσιν, ἢ ταῖς χερσὶ κυριώτατον ὑποάγειν.

L. 5. Pract.
Part. 4. c. 3.
pag. 36.
L. 2. Obs. 18.
pag. 132.

XIV.

ventriculo plagâ vitam ultra quindecim dies sustentavit, refert *Sennertus*. Imò miraculo id potius quam vero (ut *Tulpius* inquit) propius videretur, nisi viri integerrimi *Mulleri* auctoritatem confirmaret testimonium publicum.

Verum, quicquid sit, licet historiae testentur quosdam accepto Cordis vulnere per aliquot dies vixisse, neminem tamen evasisse testantur. Nam, si ad ventrem Cordis, verba sunt *Incomparabilis Galeni* (a) vulnus aliquando penetraverit, protinus magno cum sanguinis fluore hominem mori necesse est, idq; præcipue, si sinistrae partis venter fuerit vulneratus: si verò non ad ventrem usque pertingat, sed in cordis substantia consistat vulnus, ex ita affectis aliqui, non solum eâ die, qua vulnerati fuerunt, sed sequenti nocte vivere potuerunt, qui tamen dein omnes inflammationis ratione extincti sunt.

(a) de loc. aff.
L. 5. c. 2. cl. 4.
§. 29. d.

Hinc alibi (b) corde vulneratis promittendam curationem non esse, cum moriantur, expressè docet. Imò alio in loco (c) vulnerato Corde semper mortem sequi monet. Et rectissime quidem. Quia enim in corde Anima cum Calido Innato per prius residet & dominatur; Quia in Corde Spiritus vitalis pro Nativi Calidi restauratione elaboratur; Quia in Corde Chylus in sanguinem pro totius corporis nutrimento mutatur; Quia denique in corde sanguis ab exterioribus partibus refluens rursus vigoratur; Quis quæso non videt, læso tanto tamque necessario viscere,

(b) Com. 2. in
2. prorrh.
Hipp. t. 37. cl.
4. f. 174. b.
(c) de Subfig.
Emp. c. 6. ff.
f. 32. d.

(a) Ἐὰν μὲν ἐν ἀρχῇ κοιλίας ἴνδὸς τῶν ἐν αὐτῇ, τὸ πρῶτον ἀφῆκται, παραχρῆμα πελώτωσιν αἰμορραγικῶς, καὶ μάλλον ὅταν ἡ ἀριστερὰ κοιλία τύχη τραυθεῖσθαι μὴ δεξιᾶν. ἢ τῆς πρῶταις εἰς κοιλίαν, ἀλλ' ἐν τῷ σώματι τῆς καρδίας σπριχθῆναι, ἐ μόνον αὐτὴν ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν ἣ τραυθεῖτες ἐπιχον, ἐνιοὶ διέζησαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἰππῖσθαι νύκτα, φλεγμονῆς δηλοῖσθαι λόγῳ ἔθανάτα γυρομένε.

(b) Τὸς τραυμένεσ καρδίαν ἐλθῆναι θραπέυειν, πεθνήξοντα γάρ.

scere, impossibile esse, ut diu salvus ac incolumis maneat homo? Imò jure etiam Cor princeps viscus salutari?

Verum enimvero, quamvis hæc omnia quæ enarrata sunt Cor reliquis partibus præstare clarum fecerint, non defuerunt tamen, qui ut proprio Cordi hanc dignitatem justam adimerent, præter confectioem spiritus vitalis, vel omnes reliquos effectus vel plerosque impugnare. Hinc alii Animam cum Calido Innato per prius in Corde residere negarunt; alij sanguinem per circulationem redeuntem ne in Corde restaurari concedere cogentur, sanguinem nullo modo circulari asseverarunt; alij denique sanguificationem non in corde, sed potius Hepate fieri, affirmarunt.

XV.

Orta inde varia Doctorem disceptationes dissensionisque, dum alij pro Corde, alij contra Cor pugnarunt, quas omnes, tam veterum, quam recentiorum enarrare, quia prolixum nimis foret, breviter tantum unam alteramque primoribus attingemus labris.

XVI.

Et quidem, quod antiquiorum Philosophorum & Medicorum de principe Animæ Sede placita concernit, illa *Plutarchus* sequentibus enarrat verbis: (d) *Inesse ani-*

XVII.

nam

(d) de Plac. Phil. L. 4. c. 5, Operum T6. p. 399. a.

(d) Πλάτων, Δημόκριτος, ἐν ὅλῃ τῇ κεφαλῇ. Στρατων, ἐν μεσοφρύω. Ερασίστρατος, πρὸς τὴν μνιγγα εἰς ἔγκεφαλον, ἢ Ἰππικρανίδα λέγει. Ἡρόφιλος, ἐν τῇ εἰς ἔγκεφαλον κειλίᾳ, ἢ πρὸς ἐπιβάσις. Παρμενίδης ἐν ὅλῳ τῷ θώρακι, καὶ ἐπίπνεον. Οἱ Σπικκοὶ πάντες, ἐν ὅλῃ τῇ καρδίᾳ, ἢ τῷ πρὸς καρδίαν πνεύματι. Διογῆνης ἐν τῇ ἀρτηριακῇ κειλίᾳ τῆς καρδίας, ἢ πρὸς πνεύματι. Ἐμπεδοκλής, ἐν τῇ εἰς αἷμα συστάσει ἢ ἐν τῷ πρὸς κήλῳ τῆς καρδίας. οἱ δὲ ἐν τῷ πρὸς καρδίαν ὑμένιῳ οἱ δὲ, ἐν τῷ Διαφράγματι, τῶν νεφῶν δέινες, διήκον ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι εἰς Διαφράγματι. Πυθαγόρας, τὸ μὲν ζῶικον πρὸς τῷ καρδίαν, τὸ δὲ λογικὸν καὶ νεφρὸν πρὸς τῷ κεφαλῷ.

nam ajunt Plato & Democritus in toto capite. Strato in superciliorum intercapedina. Erasistratus circa membranam cerebri, quam epicranida nominat. Herophilus in cavo seu fundo cerebri. Parmenides in toto pectore, & Epicurus. Stoici in universo corde, aut cordis spiritu. Diogenes in arteriosa cordis carvea, que est spiritalis. Empedocles in sanguinis substantia. Alij in collo cordis. Alij in membrana cor ambiente. Alij in septo transverso. Nonnulli recentiorum eò usque à capite perringere. Pythagoras, vitalem animæ partem circa cor, rationem & mentem circa caput. Hæc Plutarchus, quibus omnibus pro more suo adstipulatur Autor Libri de Hist. Philosophi apud Galenum (e), quamvis caput illud in Græca Basiliensium editione non reperitur.

(e) spur. f. 9.
H.

XIIX.

Verum, si pensculatius citata examinemus verba, apparebit, omnes enarratas sententias ad duo summa referri posse capita. Ita ut alij fuerint, qui caput aut ejus partes, alij, qui pectus, & in eo imprimis Cor, principem Animæ partem constituerint. Quibus deinde alij accesserunt, qui pro diversitate animæ facultatum, diversas quoque elegerunt sedes; alij etiam, qui pro unica parte totum corpus substituerunt. Qui omnes sententiam suam rationibus firmis firmare allaborarunt.

XIX.

Ut autem à posterioribus incipiamus, palam est quod illi, qui Animæ Thronum universum corpus æqualiter esse voluerunt, id imprimis urgeant, quod *aliàs totum non foret animatum, sed illa tantum pars, in qua esset ipsa animæ substantia.* Ast salva res est. Concedimus illis animam hæere in toto corpore: Imò damus illis & hoc, Animam æqualiter per totum corpus diffusam esse: modo nobis etiam largiantur, Animam in corde quasi in radice hæere, atque hinc ad reliqua membra diffundi. Ita ut ob liberalem istam communicationem, non tantum

tum

tum Cor, sed & totum corpus, omninò sit & rectè dicatur
animatum.

Qui pro animæ partium seu facultatum diverfitate,
diversas Animæ assignant Sedes, & facultati λογικῆ seu
ratiocinanti Cerebrum, θυμοειδῆ seu irascibili Cor, &
σπυρμιτικῆ seu concupiscenti Hepar attribuunt, *Galenum*
allegant propitium, maximamque Medicorum cohortem.
Nos jam eosdem tanti Herois patrocinio non priva-
bimus, quamvis pronunciare possemus, *Galenum*, aut in-
clinasse in partes eorum, qui pro Cerebro solo pugnant,
aut diversis in locis diversa docuisse. Quorsum enim
hæc? (f) *Ea qua de principe Anima vi scripta sunt ab ijs, qui
eam in corde consistere existimant, omnes dissectores jam damna-
runt. Et ista?* (g) *Sane, quum ea, qua per dissectiones apparere
solent, accuratè consideraremus, rationi consonum videbatur,
animam in cerebri corpore sedem obtinere, &c.* Imò, cur alibi
(h) illos redarguit, qui cum Athenæo principem animæ par-
tem in corde statuunt. Sed, quicquid sit, dicere sanè ausim,
quod omnes illæ rationes, quæ pro triplici Animæ loco
militant, faciliè resolvantur, si illa, quæ totius Corporis Pa-
tronis *paragr. preced.* respondimus, attendantur: Ani-
mam scilicet esse quidem in omnibus partibus, sed participa-
tivè tantum, non verò radicaliter, ut in Corde.

XX.

(f) de Loc.
Aff.L.1.c.1.c1.
4.f.3.G.
(g) de Loc.
Aff.L.3.c.7.f.
.17.G

(h) Meth.
Med. L.13.c.
21.c1.7.f.85.
D.F.

Qui Animæ primariam sedem in solo cerebro col-
locari

XXI.

(f) κατέγνωσα γὰρ ἤδη πρὸς ἀπάντων τῶν ἀνατομικῶν,
ὅτι πᾶσι τῆς ψυχῆς ἡγεμονικῆ γεγεμμένα πῆς ἐν τῇ
καρδίᾳ νομίζουσι ὑπάρχειν αὐτό.

(g) πῶς γὰρ ἐκ τῆς ἀνατομῆς φαινομένοις ἀκαταβῆσιν ἡμῖν,
ἄλογον ἐφαίνετο, τὴν μὲν ψυχὴν αὐτὴν ἐν τῷ σώματι τῆ ἐγ-
κεφάλῃ κατακείσθαι.

(h) ὅσοι κατὰ τὴν καρδίαν ἡγῶνται τὸ ψυχῆς ἡγεμονικὸν
μέρος.

locari debere contendunt, hoc præsertim obijciunt; quod cerebrum sit proximum actionis principium, quodq; læso cerebro confestim animæ sentientis actiones lædantur. Verum hi velim considerent, quod, licet cerebrum proximum sit actionis principium, non tamen sit primum & primum; & quod, licet læso cerebro confestim animæ sentientis actiones lædantur, non tamen id fiat, quia anima in Cerebro per prius refidet, (aliàs enim animæ primaria sedes & in pede locanda esset, cum pede læso gressus minimè fieri possit) sed quia Cerebrum proximum harum actionum est instrumentum.

XXII.

De *Helmontij* paradoxo autem quid dicemus? qui primariam animæ sedem in ventriculi orificio sinistro seu stomacho collocat. In stomacho, inquit, (i) præsertim ejus orificio, tanquam centrali puncto, atque radice, stabilitur evidentissimè principium vitæ. Et paulò post: (k) Anima sensitiva radicalis torus est in Archo vitali stomachi, statque manetque ibidem tota vita. Non quidem quod sensitiva hospitetur in stomacho tanquam sacco, pelle, membrana, olla, carcere, cellula, vel cortice: nec est in ista sede comprehensa pro more clausorum corporum, intra crumenam, sed exorbitanti modo, inest in puncto centraliter, ac velut in aramo, unius membrane spissitudinis mediterraneo. Et alibi: (l) Anima hospitata in tenuitate membrane stomachi, quasi ibidem non esset, imò vix alligata loco, spirat vitæ suæ spiraculum in organa, cor scilicet, lienem, jecur, cerebrum, renes, testes, &c. Quam suam doctrinam hinc inde repetit, stomachumque idcirco diversis extollit elogis, eum *Animæ torum, radicem, cubiculum, (m) lectam, (n) &c.* vocando. Sed quia vanam hanc opinionem *Cl. Bartholinus in Anatomia sua Reformata* (*) solide discussit, curiosum Lectorem eò remittimus.

XXIII.

Remanent ergo illi, qui animæ primum thronum
& ra-

(i) De Sede Animæ num. 6. p. 177. a.
(k) L. c. n. r. b. p. 178. a.

(l) de Morb. Sede in Anima Sent. n. a. p. 344. b.

(m) de Sede An. passim.
(n) de Inre Dnumvir. n. p. 58. 191. b.
(*) L. r. c. 9. p. 51.

& radicalem sedē solum Cor statuunt. Nec absq; funda-
 mento. Quia n. à Corde omnis actio dependet & guber-
 natur; quia in Corde totius Animæ commune & ma-
 ximè familiare instrumentum generatur; quia denique
 à Cordis unitate vel multitudine unitas vel multitudo
 Animalis iudicatur; utique in Corde etiam præcipua est
 Animæ Sedes.

Et ab hac sententia non videtur alienus fuisse summus
Hippocrates, dum inquit: (o) *Mens humana in sinistro Cor-*
dis ventriculo à Natura insita est, & reliqua anima imperat.
 Ubi, quod per τὸ γνώμη animam intellexerit divinus *Cous*,
 non tantum ex verbis ἀλλης ψυχῆς colligere licet, sed &
 inde liquet, quia etiam vetustissimam illam, de mentis &
 sapientiæ in Corde sede, sententiam infert, quam tamen
 alibi (p) strenuè impugnavit, inquit: *Quidam nos Corde*
sapere dicunt, quodque ipsum tristitiam & curam sentit. Ve-
rum, non ita se res habet.

XXIV

(o) Lib. de
 Corde p. 269
 lin. ult.

(p) Lib. de
 Morbo Sar-
 cro p. 310 l. 4.

Quemadmodum verò Animam ita & Calidum In-
 natum per prius in Corde residere, atque ab eo primariò
 in reliquum Corpus propagari, plurimi negarunt. Qui ta-
 men & ipsi in diversas abiverunt partes. Alij enim Cali-
 dum Innatum æqualiter in omnibus partibus hæcere vo-
 luerunt; alij illud ab Hepate, alij à Cerebro primariò flue-
 re docuerunt; imò non defuerunt, qui ut majori injuriã
 Cor suum afficerent, Calidum Innatum à Testibus in re-
 liquas partes propagari contenderunt. Quorū omnium
 media accuratè examinavit Cl. *Conringius*, in tractatu de
Calido Innato sive Igne Animalis, quem adeat qui hæc desi-
 derat.

XXV.

Cap. 19. 29.

B 2 Unum

(o) γνώμη ἣδ ἡ τῆ ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν τῇ λαίῃ καρδίῃ, καὶ
 ἄρχει τῆς ἀλλης ψυχῆς.

(p) λέγουσι ἣ πίνες, ὡς φρονέομεν τῇ καρδίῃ, καὶ τὸ αἰώμε-
 νον τῆτό ἐστι καὶ τὸ φρονίζον. τὸ ἣ ἔχ ἔτως ἔχει.

XXVI.

Unum hic addimus. Non in omnibus corporis partibus Calidum nativum æqualiter harere, neque etiam seorsim vel ab Hepate, vel à Cerebro, vel denique à Testibus, sed potius à Corde per prius fluere, atque ita in Corde primariò residere, vel hoc est indicio, quod Cordis calore extincto, confestim etiam reliquarum partium calor extinguitur. Nimirum quemadmodum abscedente Calore solari omnia, etiam calidissima, frigere incipiunt, horrent omnia, imò, nisi à calore solari refocillentur, pereunt planè: Sic calore cordis imminuto, confestim imminuitur & reliquarum partium calor, torpent actiones earum antea vegetæ, imò nisi à Calore cordis excitentur & foveantur, diu persistere non possunt. *Est enim Cor, ut ipse Galenus (q) testatur, caloris nativi, quo animal regitur, quasi Fons quidam ac Focus.* Imò, ut verbis utar Francisci de Pede Montium, (*) *Cor fundamentum est anime, omniumque virtutum sive facultatum primæ radix, quarum aggregatione natura consistit.* Et, ut paulò post idem Pedemontanus testatur, ipsum Cor, *basis est vitæ sive vitæ virtutis, per quam membra recipiunt Animam primum, & deinde virtutes reliquas, sensus, motus, & operationis vitæ, nec mors accidit, nisi propter intemperamentum complexionis sue.*

(q) de Vsu
Part. L. 6. c. 7.
et. l. f. 150. B.
(*) Supple-
mentorum
in Lib. Me-
sues de Ap-
propriatis
c. 1. p. 12. b.

XXVII.

Hinc etiam prudens vis formatrix, sine corde ejusque calore reliquas partes vivere non posse probè perspectū habens, mox postquam ad obvalladam feminis nobilio-rem partem secundinas formavit, omniumque partium prima stamina fabricavit, primò omnium Cor perficit, eique primò vitam largitur.

XXIIX.

Audiamus egregie nobis consentientem Admirabilem

(q) ἡ καρδία τῆς ἐμφύτου θερμοσίας, ἢ διοικῆται τὸ ζῶον, οἷον εἶτα τίς ἐστὶ καὶ πηγὴ

bilem Hippocratem: (r) Membra, inquit, omnia simul discernuntur & augentur, neque alterum altero prius, neque posterius. Quae tamen Natura majora sunt, minoribus quidem priora conspiciuntur, cum tamen ratione formationis nihil priora existant. Neque verò equali temporis spatio omnia cerio ordine describuntur, (melius, exornantur seu perficiuntur,) verum alia citius, alia tardius, prout quaeque ignem & alimentum à primo fonte, Corde scilicet, sortita fuerint. Et hanc sententiam Hippocraticam confirmat etiam Aristoteles, (s) qui Cor omnium partium primum consistere monet: qui quaeque ideò alibi (t) Cor principium & simularium & dissimularium partium vocat. Eam verò à Galeno immutatam miramur. Prius, inquit, (u) cum de semine Commentaria conscriberem,

(r) de Vita.
rat. L. 1. p. 347
132.

(s) de Part.
Anim. L. 3. c.
4. p. 1152. C.
(t) de Gen.
An. L. 2. c. 4.
p. 1257. D.
(u) de Foini.
Fect. c. 3. cl. 1.
f. 323. A. B.

B 3

cogerer-

(r) Διακρίνεται ἢ τὰ μέλεα ἅμα πάντα, καὶ αὐξεται, καὶ ἔτε
πεῖτερον ἔδεν ἕτερον ἐτέρω, ἔθ' ὕστερον τὰ ἢ ποιεῖω, φύσει πε-
τερον φαίνεται τῶν ἐλασσόνων, ἔδεν πεῖτερα γινόμενα σὺν ἐν
ἴσῳ ἢ χροῖον πάντα. Διακρῖνεται, ἀλλὰ τὰ μὲν θάλασσαν, τὰ ἢ
βροθύπερον, ὅπως ἦν καὶ τὴν πρὸς ἕκαστην τύχη, καὶ τῆς τροφῆς.

(s) ἡ καρδία ἐστὶ πρώτη γινόμενη τῶν μορίων ἀπάντων.

(t) ἀρχὴ γὰρ ἡ καρδία καὶ τῶν ὁμοιομερῶν καὶ τῶν ἀνομοιομερῶν.

(u) Καταρχὰς μὲν ἐν ἡνίκά τὰ πεῖ σπέρματ' ἔπαυονη-
μαίεα, θράφω, ἠναγκάσθην, καὶ πεῖ τῆς καὶ τὸν χροῖον τάξεως
ἐκάστω τῶν μορίων τῆς διαστάσεως εἰπὲν ἡ, τὴν καρδίαν ἐ-
φην ὁμοίως τῷ ἥπατι καὶ τὸς πρώταις ἡμέραις τῆς κηφέως, ὅσον
κρηπίδα ἕνα τῆς χυμώσεως ἴχεν, ἐν τῆς ὅτι τῶν πλείων χρείας,
καὶ τῆς ἀξιολογώτατης ἕσης, ὅτι τὸν λογισμὸν τῶν ἀγόμενων,
ὡς καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπασιν ἰατροῖς τε καὶ φιλοσόφοις εὖρον ἀρε-
σκον, ὁμοίως τοῖς φυτοῖς, ἀρχὴ τῆς σαφῆς διακρίσεως, διοικῶ-
μενον τὸ κῆμα, πιθανώτερον ἔδοξε μοι, μηδεμίαν αὐτῆς εἶναι
χρείαν ἐν ἀρχῇ τῆς χυμώσεως, ἀλλὰ τὴν μὲν ἥπατ' ὕστερον αὐ-
τὴν διαστάσει πεντῶς.

cogererq; de ordine formationis singulorum membrorum aliquid dicere, cor, dixi, perinde ac jecur, primis factura diebus, quasi fundamentum quoddam esse, ex usu ipsius in adultis ac perfectis maximè necessario, ad hoc asserendum inductus. Sed cum postea aliorum omnium, & medicorum & philosophorum, sententiam esse cognorim, factam usque ad expressam formationem plura modo dispensari, probabilius mihi visum est, si nullam in principio cordis esse necessitatem, sed ipsum post jecur formari, prorsus statueremus. Tantum valuit aliorum medicorum autoritas etiam apud ipsum medicorum Principem. Verum condonandus est summo Viro hic lapsus. Quia enim ex diversis dissectionibus nihil manifesti, ut ipse paulò ante fatetur, colligere potuit, potiorum sententias sequi in aluit.

XXIX.

Nos diligentiam subsequentiū Anatomicorum aliud edocti, punctum illud saliens in ovo, quarto post incubationem die manifestè emicans, Corculum esse, operi suo jam intentum, asserere non dubitamus. Imò & hoc addimus, quod *humor ille rubens & rotundus*, (x) quem in abortu, sexto post conceptionem die à Fidicina quadam rejecto, observavit *Hippocrates*; quemque jecur fuisse, credit *Galenus*, (*) non tantum jecur, sed totum corpus fuerit. Si aliàs vera sunt, quæ ex inspectione Ovi, sexto post incubationem die rupti, diligentissimi Naturæ Mystæ, & inter hos imprimis Illustr. *Harveus*, annotarunt.

(x) de Nat.
Pueri p. 236.
l. 42.

(*) L. cit.

XXX.

Sed & ad conservationem calidi nativi, vitæque reliquarum partium custodiam, solum cor primariò à Natura formatum esse, inde quoque elucescit; quod, licet alijs visceribus nonnunquam animalia quædam orbata hætenus reperta fuerint, corde tamen quoddam animal caruisse, nondum adhuc observatum sit. Quod olim jam

(x) τὸ ὄρσον ἐρυθρὸν καὶ στρογγύλον.

jam in animalibus majoribus & sanguineis annotavit *Aristoteles*, inquit, (y) *Corde carens nullum unquam animal oritur est: quanquam siene carens, & altero vacans rene, visum est. Fecore etiam carens toto nullum notatum est, quamquam quod non totum haberet, jam patuit. Felle item privata prodierunt.* Sic *Helvetium* quendam, cui in conflictu portiuncula infimi lobi Hepatis abscissa, & dein à Chirurgo extracta fuit, vulnere Hepatis cicatrice eleganter obducto, ægroque restituto, per integrum triennium saluum vixisse, *Hildanus* (z) testatur. Sic etiam in Civis cujusdam *Hamburgensis*, *Gabrielis Engels*, cadavere, Anno 1656. die 15. Decemb. *Hamburgi* referato, nullam se vesiculam felle, imò ne vestigium quidem ullum hepatis impressum, reperisse, mihi narravit diligentissimus *Bunccius*, ὁ οὖν ἐν ἀγίοις. Nec dubitandum de fide Historiæ, cum raræ huic Sectioni etiam interfuerint Medici Excellentissimi, *Andr. Cassius*, & *Jo. Albertus Husvedelius*, Fautores & Amici Magni, qui unà cum Beato *Bunccio* Hepar è corpore exemptum pressius examinarunt. Sic quoque Illustrissimi Comitibus *J. E.* ab *I. & B.* infantem, pronuper demort. vesiculâ bilis destitit. fuisse, memorat Magnus noster Amicus, Excellent. *Jo. Dan. Horstius*, (a) veritatisque testem *D. Geilfusium* advocat. Sed &, nisi me memoria fallit, defectum vesiculæ biliaræ, in muliere quadam *Bononiensi*, itidem annotavit *Corresius*.

(y) de Gen. An. L. 4. c. 4. p. 1315. E. F.

(z) Cent. 2. obs. 34.

(a) Man. 2d Med. Part. 1. c. 1. f. 3. th. 6. p. 104.

Ita quoque Cerebri absentiam nuper adhuc observaverunt *Cl. Viri*, *Th. Bartholinus*, (b) *Petrus Borellus*, (c) & *Job. Jac. Vveperus*, (d) (quem hisce amicè, etiam jussu Magni *Bartholini*, rogamus, ut promissis suis stet, & rarissimas suas,

XXXI.

(b) Hist. An. nat. Rar. Cent. 1. hist. 33.

(c) Hist. & Obs. Raz. Cent. 3. obs. 3.

(d) in praefat. Exerc. de loco aff. in A. popl.

(y) καρδίαν μὲν ἂν εἶναι πῶποτε ἐγένετο ζῶον μὴ ἔχον, ἀλλ᾽ ἔχον, καὶ νεφρὸν ἓνα. ἢ πᾶρ ἢ ἔκ ἔχον μὲν εἶδεν, ἔκ ἄλλον ἢ ἔχον. ἀρίσκειται καὶ χολὴν ἐκ ἐχούσας.

suas, de puellâ sine cerebro natâ; de molis aqueis; de puellis octo annorum, è quorum intestinis & umbilico, à lumbricis perforatis, chylus exstillavit; de aneurisma-
te curato, & quam nuperrime demum annotavit, de te-
sticulo monstroso ejusq; hydrope & trichiasis aliasq; quâ-
plurimas Historias, orbi literato cõmunicet, nec quâ bo-
no publico semel destinavit ei diutius invidet.) Sic et-
iam Anno 1646. Mense Martio, defectus cerebri, cerebel-
liq; ac meningum, in dissectione partus cujusdam mon-
strofi notatus, Cl. Dn. *Maur. Hofmannum*, Anatomicum
Aldorfinum, ejusque Spectatores, in admirationem ra-
puit, ut idem Vir Cl. in historia, de anatome hac concin-
nè conscriptâ, mihiq; unâ cum figuris ab Amicissimo
meo *Henrico Erndlio*, jam Medico Dresdensi, nuper
cõmunicata, testatur.

XXXII. Sed redeamus ad Cor, quod non tantum in majori-
bus & sanguineis, sed & omnibus penè animalibus, sem-
per reperiri, omninò nobis persuasit Diligentissimus *Har-
veus*. *Observavi quoque*, inquit, (e) *in omnibus penè animalibus*
Cor verè inesse, & non solum, ut Aristot. dicit, in majoribus
& sanguineis, sed in minoribus, ex anguibus, crustatis, & testa-
ceis quibusdam, ut, limacibus, cochleis, conchis, altacis, gamma-
ris, squillis, multisque alijs; imò vespis & crabronibus, muscis
(ope perspicilli ad res minimas discernendas) in summitate illius
particulae, quæ cauda dicitur, & vidi pulsans Cor, & alijs viden-
dum exhibui.

XXXIII Tandem, Cor unicum calidi nativi fontem esse inde
quoque manifestè patet, quia post omnium partium In-
teritum ultimò demum moritur. Egregiè hæc expressit
Aristoteles, inquit: (f) *Fit autem primò principium, quod*
in san-

(e) de Gen.
Anim. L. 6. c.
6. Tom. 1. pag.
1160. C.

(f) γίνεται ἡ πρῶτον ἢ ἀρχὴ αὐτῆ. δ' ἐστὶν ἡ καρδία τῆς
ἐναίμοις τῆς δ' ἄλλοις τὸ ἀνάλογον. ἢ τῆτο Φανερόν ἐ μόνον

in sanguineo genere Cor est: in cæteris proportionale. Idque efficit primum, non modo sensu percipitur, sed etiam, quod per obitum vita hic ultimo deficit. Nec diffitetur hoc ipse quoque Galenus, dum ait: (g) *In alyis libris declaratum est, innati caloris Cor velut fontem esse, neque animal mori omnino posse, nisi cor afficiatur.* Quibus ipsa adstipulatur Experientia, quam si quis consulere gravetur, consulat tamen, aut *Harveum*, (h) aut *Panarolum*, (i) qui cæteris membris omnibus jam quiescentibus, auriculam tamen cordis finitram diutius adhuc moveri, ex anatomia vivorum observarunt. Quod & nobis videre contigit.

(g) de Loc. Aff. L. 5. c. 1. cl. 4. f. 28. H.

(h) L. c. p. 44. (i) Iatrol. pent. 5. obs. 26. p. 160.

Verum enimvero quamvis de Sede Animæ & Calidi Innati plurima in summam Cordis ignominiam protulerint nonnulli, omnia tamen nimis patienter patiens tulit viscus. Imo postquam præter hanc dignitatem etiam sanguificationis laudem ei ademissent, & vel ex parte reliquis etiam visceribus, vel totaliter soli Hepati insolenti attribuissent injusti mortales, ne tum quidem unquam quicquam de vindicta cogitavit. Placet hæc omnia paulo prolixius diducere, ut injuria præstantissimo visceri nostro ab ingratis mortalibus illata eò melius patefcat.

XXXIV.

Postquam Anatomie (quam apud Ægyptios potius quam Græcos primum floruisse cum eruditis plurimis astruo, utpote quos à posteris Patriarchæ Jacobi qualem-
cunq; artificiosè disseccandi corpora artem accepisse verosimile,) ex Ægypto in Græciam migravit, plurimos ibi non tantum cultores sed & excultores invenit, qui

XXXV.

Anatomiam à Regibus Ægyptiis ortam esse, ex Plin. Medici L. 4. c. 1. diducit Barthius Advers. L. 3. c. 4. p. 110.

C non

ἢ τὴν αἰσθησιν, ὅτι γίνεται πρῶτον, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν τελευτὴν. ὁπολείπει γὰρ τὸ τὴν ἐντεῦθεν τελευταῖον.

(g) ἐν ἀλλοῖς ἐδείχθη, τῆς μὲν ἐμφύτης θερμασίας, οἷον πηγῆς ἵς ἀρχαίης ἢ καρδίας, καὶ πάντως ζῆναι παλαιὰ αὐτὴν, ἐὶ μέλλοι τεθνήξασθαι τὸ ζῶον.

non solum omnia sapientissimè ponderarunt, sed & cun-
ctarum partium humani corporis usum officiumque cu-
riosissimè investigarunt.

XXXVI Ortae hinc variae inter Anatomicos tum temporis dif-
fensiones, dum alius huic parti hunc, alius alium, non nun-
quam etiam pro lubitu, & ex falsa hypothesi, attribuit u-
sum. Et quia etiam de Nutritione diversa differuerunt,
dum quilibet opinionis suae veritatè astruere, & id quod
somniauit rationibus evincere conatus est, in diversas
abiverunt partes, nemine experientiam consulente, sed
omnibus ingeniosis medijs asserta sua defendentibus.

XXXVII Fuit haec diversitas primum imminentis nobilissimo
Cordi ruinae signum, quod lento gradu subsequituram to-
talem infamiam pro certò indicavit. Ita ut optimo sanè
iure Cor inconstantiam fortunae suae accusare, & quam
verè dixerit qui dixit,

*Lusus fortune variatur imagine Lunae,
Crescit, de crescit, certò consistere nescit:*

XXXVIII proprio exemplo affatim approbare potuerit.
Scilicet hic fuit usque ad *Galeni* tempora nobilissimi
hujus visceris status, ut paucissimi ei totum sanguificatio-
nis honorem deferrent, plurimi verò cum aliis visceri-
bus eum communem ut habeat præciperent. Plurimi
inquam, nam præter *Hippocratem* & *Platonem*, eorumque
discipulos vix quenquam aut Medicorum aut Philoso-
phorum Cordi quod suum est omni ex parte tribuisse, ex
scriptis eorum patet.

XXXIX Videamus veritatem nostri asserti ex ipsis fontibus,
ne quenquam, ut *Plauti* verbo utamur, subdere, & in frau-
dem deducere videamur. Prodeat autem primò omniū
summus *Hippocrates*, quem sanè soli Cordi sanguifica-
tionem attribuisse, ex Scriptis ejus luculentissime patet.

Quamvis

delicet Chylum, qui semper diversarum est partium, elaborat, & in totum corpus distribuit.

XLI. Unde merito quis colligere posset, *Hippocratem* Fontium corporis duo agnovisse genera. Fontem nimirum unum Universalem, & quatuor Particulares. Ille est ventriculus; Hi sunt, Cor, Cerebrum, Lien & Hepar.

XLII. Ast oritur hic difficultas, si curiosus quærat, quænam mens fuerit *Hippocratis* de viis, per quas quatuor dicti Fontes particulares ex ventriculo humores sibi dicatos attrahant, cum mentem suam *Hippocrates* manifestè non explicarit. Nos, si divinationis licentia & nobis est concessa, adstruere non dubitamus, quod *Hippocrates* crediderit, id beneficio venarum ventriculo connexarum peragi. Favet nobis *Liber de Natura Hominis*, ubi postquam ortum & progressum quatuor partium venarum crassissimarum

(d) p. 229. l. 53.

propoluit, hæc verba subjungit. (d) *Existunt*, inquit, & ex ventriculo permultæ & variæ venæ, per quas in corpus alimentum transmittitur. Quæ eadem repetit quoque in

(e) p. 276. l. 14.

Lib. de ossium Natura. (e)

XLIII. Utrum antedictæ illæ ventriculi venæ, quarum mentionem facit *Hippocrates*, Lactææ fuerint mesaraicæ, ut quidem *Cacilius Folius*, *Anatomicus Venetus*, lacteas Veteribus quoque cognitæ fuisse demonstraturus, suspicatur, (f) valdè dubitamus, nec ullam suspicandi ansam apud *Hippocratem* observamus. Quare potius venas illas ventriculi Hippocraticas ramos venæ cavæ & arteriæ aortæ esse credimus, quorum beneficio Chylum heterogeneum ex ventriculo ad dictos Fontes deferri statuit divinus Senex. In qua sententia nos ipsemet confirmat *Comus*, dum alibi

(f) Tract. de
sang à dex-
tro in sinist.
Cordis vent.
via.

(g) ex-

(d) Εἰσὶ ἧ καὶ αἱ διὰ τῆς κελίης φλέβης, αἷα τὸ σῶμα
πυμποδαίει καὶ παντοῖα, καὶ δι' ὧν ἡ τροφή ἐν τῷ σώματι
ἔρχεται.

(g) expresse venam cavam *ventrem totum pervadere* di-
cit.

(g) L.b.de
Carn.p.250.
l.19.

Verum,antequam *Hippocratem* omninò dimittamus, **XLIV.**
universam ejus huc quadrantem Doctrinã proprijs ver-
bis ita repetimus; (h) *Cum quis comederit aut biberit, corpus*
ad se ex ventriculo commemoratam humiditatem attrahit, &
fomes per venas de ventriculo irabunt, similis humiditas simi-
lem, & in corpus distribuunt. Quæ clarius ita damus: Post-
quam Chylus in ventriculo est elaboratus, Cor partem
optimam, sanguinique generando idoneam, Hepar verò
biliosam, Cerebrum pituitosam, Splenque aqueam ejus
partem ex fonte generali, ventriculo scil. per vasa mesen-
terica attrahunt, attractam elaborant, elaboratam autem,
vel pro nutritione, (quod de Corde intelligendum,) vel
pro alio aliquo usu præstando, (quod de reliquis fontibus
notandum) in totum corpus distribuunt. Et tantum
de primi Artis nostræ Conditoris mente, atq; doctrina.

(h) L.4.de
Morb.p.458.
l.45.&c.p.502.
l.3.

Secutus hunc est divinus *Plato*, qui post *Hippocratem*, **XLV.**
jure quoque inter veteres summus Cordis Patronus fa-
lutatur: Nam & is Cordi, quod suum erat, nimirum san-
guinis elaborationem, æquissimè tribuebat. Id quod ex
nimis obscuris & maximis difficultatum salebris invo-
lutis placitis ejus colligere licet. Sufficiat hac vice unicus
locus, què ex *Timeo* producemus, ubi etiã expresse, ut *Hip-
pocrates*, Cor sanguinis ΠΗΓΗΝ vocat. Audiamus ipsum
augustissimum Philosophum, paucissimis verbis hæc e-

C 3 disse-

(g) Διὰ τῆς κοιλίης ἀπάσης διήκειν.

(h) Ἐπὶ τῆς Φάγῃ ἢ πίνῃ ὁ ἀνθρώπος, ἔλκει τὸ σῶμα εἰς
ἑαυτὸ ἐκ τῆς κοιλίης τῆς ἐκ τῆς ἐπιπέρας, ἢ αἰ πηγαι
ἔλκεισι Διὰ τῶν φλεβῶν ἀπὸ τῆς κοιλίης, ἢ ἐμοίῃ ἰκμάς τιλῶ ἀ-
μοίβῃ; καὶ Διὰ δὶδῶσι τῷ σῶματι:

(o) Tim. p. 70
A. edit. Ser-
rani.

differentem; (i) *Cor vero simul & venarum FONTEM Sanguinisq., qui per omnes Corporis partes copiose per alveos suos dimanat, inter stipatorum sedem Dii collocarunt.*

XLVI. Qua autem via quoque modo Chylus ad cor ex ventriculo perveniat, vix ex autore licet assequi: Vasa tamen mesaraica cum Hippocrate huic muneri eam destinasse, conjicimus ex his ejus verbis, quæ, dum de actione Ignis interni sive caloris naturalis in (k) *potulenta & esculenta*, in ventriculo inventa, agit, divinus iste Philosophus profert: (l) *Liquefacit autem calor naturalis potulenta & esculenta, & in minutas partes distribuit per exitus quæ pervadit, quemadmodum ex fonte ad alveos ipsa ad venas hauriens, atq. quasi per convallentem manans per corpus, venarum fluentia diducit.*

(l) Tim. p. 79.
A.

XLVII. Ob quæ verba, quod obiter hic monemus, an jure vapulet Plato à Cl. Gassendo, æquo Lectori judicium committimus. Est autem hæc Gassendi censura: (m) *Plato, ut videtur ignorasse Anatomem, cum demitti potum in ventrem per arteriam asperam censuit; sic etiam videtur, dum existimavit, esculenta potulentasq., post exolutionem in minima, protrudi vi ignis ex ventre ipso, tanquam ex fonte, in venas, tanquam in canales, sicque distribui per totum corpus.*

(m) Phyl.
Sect. 3. Mæbr.
Post. L. 3. c. 2.
Operū Tom.
2. p. 305. b.

XLIIII. Nos ad Platonem; cujus antè propositam sententiam etiam ex verbis ejus, quæ non multo post subnectit, haud diffi-

(i) τῶν δὲ δὴ καρδίαν ἄμα τῶν φλεβῶν καὶ πηγὴν τῆς περιφερομένης καὶ πάντα τὰ μέλη σφοδρῶς αἵματι, εἰς τὴν δόρω φορικῶν οἴκισιν κατέστησεν.

(k) τὰ σίτια καὶ ποτῆ.

(l) Τῆμαι δὴ καὶ καὶ μικρὰ διαίτην, ἀπὸ τῶν ἐξόδων, ἢ περ πρέυεται, διάζον, οἷται ἐκ κρηνῆς ἐπ' ὄχετας δὴ τὴν φλεβῶν αὐτῶν αὐτῶν, ῥεῖν ὡς περ αὐλῶν, ἀπὸ τῶν σώματι, τὰ τῶν φλεβῶν ποτῆ ῥεύματα.

difficulter elicimus; sunt autem hujus commatis: (n) ^{(?)Fim.p.10.} *Quum enim Ignis five Calor Naturalis cibos secat, & intus* ^{D.} *effertur, Spirituum affecutus, venasque è ventre communi quadam elatione implet, propterea quod defecit & concocta alimenta inde haurit, & ob has quidem causas per uniuersum corpus ex ventriculo, tanquam principio originis primo & remoto, non ultimo & proximo, omnibus animalibus nutritionis liquores ita diffunduntur. Recenter uero seeta ac concocta, & à cognatis quidem suis, partibusq; inutilibus, ablata & separata &c. varios commixtione quadam habent colores: Inter ceteros uero rubeus pellucet, &c. idcirco ejus alimenti, quod ex Corde per uniuersum corpus pervadit, color hujusmodi est, qualem descripsimus, nimirum rubeus, quem SANGVINEM vocamus.*

Sed & Platonem soli cordi sanguificationem ascripsisse, etiam ex Libello ejus, de Natura Mundi scripto, cujus alii ipsum *Timeum* autorem constituunt, probare possumus, ubi expressè (o) *omne alimentum à radice cordis in corpus induci docetur; verum quia à nonnullis pro supposititio habetur, & augustissimi Philosophi Platonis nomen mentiri creditur, hoc labore lubentes superfedemus, cum & ex recitatis autoris verbis mentem ejus quilibet statim perspicere possit.*

XLIX.

(o) p. 102. A.

Verum

(n) Τέμωντες μὲν τὰ σίτια τῆ πυρὸς, αἰωρεμένε ἢ ἐν τὸς τῶ πνεύματι ξυνεπομένε. πὰς φλέβας ἢ ἐκ τῆς κοιλίας, τῆ ξυναωρήσει πληρῆντ, τῶ τὰ τετμημένα αὐτόθεν ἐπαντλεῖν, καὶ διὰ ταῦτα δὴ καθ' ὅλον τὸ σῶμα πᾶσι τῆς ζωῆς τὰ τῆς τροφῆς γάματα ἔτως ἰπύρρυστα γεγονέαι. νεότμητα ἢ καὶ ἀπὸ ξύγγενῶν ὄντα, &c. παντοδαπὰ μὲν χρώματα ἴχει διὰ τὴν ξύμμειξιν. ἢ δ' ἐρυθρὰ πλεῖστη πρὸς αὐτὸ χροῖα διαθεῖ, &c. ὅθεν τῆ καὶ τὸ σῶμα ῥέοντ, τὸ χροῖμα ἔχει οἶαν ὄψιν διεληλύθαμεν ὁ καλῶμεν ἌΙΜΑ.

(o) τροφὰ πᾶσαι ἀπὸ ῥίζας τῆς καρδίας τῶ σώματι ἐπέχεται.

L. Verum enim verò, quamvis & *Hippocrates* & *Plato* cum suis affectis Cordis sanguificationem justè astruxerint, & in nullo alio viscere sed solo tantum Corde eam fieri rectè docuerint, prohibere tamen non potuerunt, quin & alii suam sententiam mortalibus inculcarent, & tanquam verissimam obtruderent: Imò quia, ut vulgatum veriverbium sonat, major pars concludebat, reje-ctâ verissimâ *Hippocratis* & *Platonis* sententiâ, falsas cæterorum opiniones ambabus, ut ajunt, ulnis amplexi sunt.

LI. Versabatur igitur tum Cor magnis in angustiis. Quamvis enim non pauci cum Medici tum Philosophi fuerint, qui ex *Hippocratis* & *Platonis* schola prodierunt, minima tamen eorum pars omnia Præceptorum suorum dogmata secuta est. Quare & Cor honores, ex sanguificatione adeptos, & hæcenus jure sibi soli destinatos, ex parte deponere, *Aristotelis*q; jussu ac decreto cum Liene communes habere cœpit.

LII. Patet id ex scriptis *Aristotelis* passim, & ita quidè patet, ut Cordi sanguificatione eum adscribere nemo Philosophorū & Medicorum inficias eat. Apertè n. Philosophus quamplurimis in locis Cor (p) *Principium Sanguinis*, item, (q) *Locum & conceptaculum primi sanguinis*, imò eodem vocabulo cum *Hippocrate* & *Platone* utens ΠΗΓΗΝ seu *Fontem sanguinis* vocat. (r) *Sanguis enim*, inquit, *ex Corde ad venas quoq; derivatur: At vero ad Cor non aliunde devenit: Id enim Origo prima & FONIS sanguinis, aut Conceptaculum primum.*

(r) L. 3. de
part. anim.
c. 4. p. 1152. A.

LIII. Sic quoque per quas vias Cibus ex ventriculo Cor-
di in-

(p) ἀρχὴν τῆς αἵματ^ο.

(q) τόπον καὶ ὑποδοχὴν τῆς πρώτης αἵματ^ο.

(r) Ἐκ τῆς καρδίας γὰρ ἐποχρετεύεται (τὸ αἷμα) εἰς τὰς φλέβας, εἰς ἣ τὴν καρδίαν ἐκ ἀλλοθεν, αὐτὴ γὰρ ἐστὶν ἀρχὴ καὶ ΠΗΓΗ τῆς αἵματ^ο, ἢ ὑποδοχὴ πρώτη.

di infundatur, satis clarè docet, easque vasa mesaraica rubea esse expressè indicat, dum insequentia erumpit verba: (s) *Quod Lactes seu mesenterium vocant, membrana est, pertendens continua de intestinorum tenore seu productione, ad venam usque majorem & aortam, plena venarum & arteriarum multarum atque frequentium, que ab intestinis ad venam majorem aortamque permeant: per quas, tanquam ra dices, cibis de ventre ad venas defertur.*

(s) L. 4. de
part. An. c. 4.
p. 174. E. &
1175. A.

Hinc etiam *Aristoteles* vasa mesenterii sanguiduca, (quæ, ut *Hippocrates* & *Plato*, communi nomine *venas* vocat) arborum radicibus comparat, eaque chylum ex ventriculo & Intestinis, velut radices è terra succum nutritium, exlugere, & partim (t) *ad venam majorem* seu cavam, mediante vena portæ, partim *ad aortam* mediante, scilicet, arteria Cæliaca, deferre, ut inde cordi infundatur, monet.

LIV.

Favet huic nostræ explicationi Ingeniosissimus *Gassendus*, (u) qui itidem credit, quod *Aristoteles* per venam magnam, venam cavam, & per aortam, arteriam aortam intellexerit, & in utraque vasa mesaraicas tendere voluerit. *Folius* verò, qui (x) notata ab *Aristotele* mesenterii vasa, & radicibus comparata, Lactæas fuisse venas, *Aristoteli* jam notas, autumat, accuratius Philosophi verba examinantibus nihil persuadebit.

LV.

(u) L. cit.

(x) L. cit.

Voluit igitur *Aristoteles*, quod chylus à corde in Sanguinè convertatur, non tamen omnis, sed tantum crassior: Cum juxta eundem Lien tenuiorem mox ex ventriculo

LVI.

D. rapiat

(s) τὸ ἰ καλέμενον μεσέντερον, ἐστὶ μὲν ὑμῆν. Διαφέρει ὅ συν-
εχέει διὰ τῆς τῶν ἐντέρων περιπέσεως, εἰς τὴν φλέβα πλεῖ-
στον, καὶ τὴν ἀορτήν, πολλὰς δὲ φλεβῶν πολλῶν, καὶ πυκνῶν,
δι' αὐτὴν εἰς τὰς φλεβὰς ἐκ τῆς κοιλίας, οἷον διὰ ριζῶν πορρωτάτων
ἢ προσφύ.

(t) εἰς τὴν φλέβα πλεῖστον καὶ τὴν ἀορτήν.

(y) Lib. 3. de
part. anim.
c. 7. p. 1160.
D. vide etiam
Conring. de
Gen. sang.
c. 4. p. 20.

LVII.

rapiat & coquat. Quod expressè alibi docet: (y) *Lien*, inquit, *humores* (non vapores, ut *Gaza* vertit) *vacantes divertit & attrahit ex ventriculo; & concoquere eos potest, ut qui sanguineus sit.*

Per quas verò vias *Lien* hoc exequatur, ex autore afsecuti non sumus. Si divinationi hic quoque locus, vas breve substituimus, cum *Lien* & ventriculus nullo alio vase quam brevi connectantur. Neque enim verisimile est, quod *Aristoteles* per vasa quædam adhuc incognita id perfici voluerit.

LIIIX.

Est itaque, ut ex citatis & aliis Philosophi locis certò colligere licet, hæc ejus de sanguificatione mens: Postquam *Cibus* in ventriculum ingestus *Chyli* naturam assumit, mox *Lien* per vas breve partem ejus tenuiorem attrahit & concoquit, crassiorem vero partem, per orificium ventriculi dextrum, *Pylorum* nempe, in intestina detrusam, vasa *Mesaraica*, cum ad venam *Portæ*, tum ad arteriam *Cœliacam*, deferunt, quarum dein illa *Cava*, hæc *aortæ*, cava autem & *aorta* *Cordi* eum infundunt, ubi in sanguinem bonum mutatur, tandemq; toti corpori suppeditatur.

LIX.

Et sanè mansit hæc de sanguificatione sententia per aliquot secula salva ac inviolata, imò rejectis aliis hæc sola palmam veritatis reportavit, utpote autoritate & suffragio summorum virorum stipata. Hinc quamvis nonnunquam, aut *Medici Hippocratici*, aut *Philosophi Platonici*, novas *Peripateticis* excitarunt lites, semper tamen hos impetus masculè isti tamen sustinuerunt, & imprimis *Logicis* suis demonstrationibus, tanquam muris insuperabilibus, *Majestatem* suæ doctrinæ muniverunt.

Verum

(y) Οἱ πολλοὶ ἀπαγοῖ ἐκ τῆς κριτίας τῆς ἡμέρας τὰς
πρῶτας, καὶ δύναται συμπέπειν, αἵματά της ἀν:

Verum enimverò reſiſſimè *Oedipus* apud *Senecam* LX.

Tragœdum:

*Ut alta ventos ſemper excipiunt juga,
Rupemq; ſaxis vaſta dirimentem freta,
Quamvis quicquid verberant fluctus maris:
Imperia ſic excelsa fortuna objacent.*

Sic quoq; & Rex Microcoſmi Cor diros ejuſmodi ſenſit impetus. Hoc n. cum in ſummo honorũ faſtigio verſaretur, nec quicquam mali à medicis ſibi imminere prævideret, venit ecce *Galennus*, (quem *Fuchſius* teſtatur (2) d) Deo excitatum eſſe, ut diſſipatam ſuis temporibus Medicinam repararet;) honorum cordis ſummo cum detrimento. Nam is pro imperio, quod tùm temporis in Anatomiam obtinebat, Cor ſumã qua abundabat potentia privavit privatam totaliter abdicavit, abdicatum in ſervitutem dejecit, & ut impoſterum Hepati, cui languificationis laudem largitus eſt, ſerviret, præcepit.

(2) Inſtitut. Medic. Lib. I. ſect. I. c. I. Op. Didact. part. I. p. 3. E.

Voluit autem maximus iſte Hepatis Patronus, imò LXI. non tantum ipſe voluit, ſed & ut poſteri idem quoque cum eo vellent mandavit, ut hoc modo poſtmodum de *αἱματώσει* ſentiant mortales: Poſtquam cibus per *œſophagum* *Ventriculum* intravit, mox facultas *ventriculi* (quam *Alteratricem* alibi vocat) eum aggreditur, & utile ab inutili ſecernit, quorum hoc infernè ad *inteftina* pellit, & per ea expellit; illud verò magis elaborat, ac in *chylum*, qui ſanguinis materiam idoneam ſuppeditet, vertit. Quo peractò exigua quidem *chylus* pars per paucas illas *meſaraicas* venas ad *ventriculum* tendentes ex eo exſugitur; maxima vero ejus quantitas per *pylorum* in *inteftina* delapſa, venis *meſaraicis*, qua copioſiſſimè ad *inteftina* perveniunt, diſtribuitur. Hæ vena attractum *Chylum* in *Venam Portam*, cui inferuntur, eructant; Quem tamen prius, adeptã ab *Hepate* vi, magis præpararum, eiꝰ, ve-

De uſu part. L. 4. c. 1. c. 7. c. 1. c. 1. & 2. c. 2. c. 3. & 12.

c. 1.
 c. 12.
 c. 3.
 c. 4.
 c. 15.
 c. 4.
 c. 5.
 c. 6.

In rudem quandam delineationem, obscuramq; speciem sanguinis communicarunt. Tandem vero per venam Porta in Hepar deferitur; Ubi in ipsa Hepatis carne, propriaq; ejus substantia, ab ipsa visceris hujus caliditate fervet, coquitur, & in sanguinem bonum mutatur. Et in hac quoq; coctione ac ebullitione iidem que adhuc inutilia sunt, nec ante secernebantur, jam segregantur, eaq; tam crassa limosaq;, quam tenuia & levia. Quorum illa per rami Splenici vas breve (quod aliàs vas venosum vocat, & stomacho comparat,) in Lienem; Hæc per plurimos exiles meatus, multifariis in Hepate ramulis donatos, postea verò in unum meatum junctos, in vesiculam fellis evacuantur. Repurgatus autem sanguis perfectusq;, dein sursum ad gibbas Hepatis partes ascendit: Ubi à vena Cava excipitur, & toti corpori communicatur. Quia tamen & in vena Cava multo adhuc humore tenui & aquoso plenus est sanguis, humor verò iste, postquam suo officio perfunctus est, (ut scilicet vehiculi instar chylum per venas mesaraicas & angustos porte ad Hepar tendentes meatus, quo facilius transiret, dilueret;) corpori potius oneri esset, cum planè inutilis sit: Hinc Renes per vasa sua attrahentia, paulum sub hepate vena Cava inserta, ex ipsa tenuem istam excrementitiâ humiditatem confestim attrahunt, ut ita solus tandem purusq; sanguis per totum corpus eat, paucâ tantum ipsi admistâ aquosâ humiditate. Et hæc est Galeni de sanguificatione sententia, quam ex Placitis ejus, retentis quantum fieri potuit ipsissimis auctoris verbis, breviter proponere libuit.

LXII.

Sic igitur nobilissimum Viscus Cor honorem & dignitatem, quam jure pro labore suo per plus quam sex secula variâ licet fortunâ obtinuerat, deponere, Hepatiq; immerenti omni ex parte concedere cogebatur. Nec remansit spes ulla recuperandi imperii legitimi. Omnes namque subsequentes Medici, quia multum debebant
 Præce-

Præceptorum suo, pro Hepate causam dicebant. Quare, licet nonnunquam nonnulli, Hippocratis aut Aristotelis partes secuti, in recuperanda pristina dignitate Cordi suppetias ferre non recusarint, prævaluerunt tamen Hepatis defensores, ita ut & plurimi Philosophorum in castra Galenicorum transferint, alii verò de victoria addubitan-
tantes, neque tamen se parti adversæ dedere volentes, controversiam hanc planè iactam reliquerint.

Accesserunt insuper & Arabes, qui autoritate suâ Galenicam hæc de *αἱματώσει* doctrinam mirum quantum firmarunt. LXIII.

Sic enim antiquissimus ille Arabs Cordubensis Rabi Moyses in suis Aphorismis: (a) *Alimentum à ventriculo elaboratum, ubi ad Hepar traxerunt vena, ibi rursus ferretur & con-
coquitur, alteraturq; in sanguinis generationem.* Ex quibus verbis, & organum languificationis, & viæ chylum eò deferentes, haud obscure indicantur. LXIV.

(a) Sect. 4.
aph. 14. p. 52.
edit. Basil.

Nec diversum sentit Mesue, quem Medicina Evangelicam Scholastici vocant. Licet enim de consensu jure quis dubitare posset, cum in Canonibus ejus Universalibus (b) hæc legantur verba: *Stomachicum verò etiam miscendum medicamentis dissolvendo purgantibus, ut Stomachum (& hepar) facultatis naturalis Fontes muniat & tueatur.* Adde quod non ita multo post Autor Cor inter partes nutritivas, secundum versionem Sylvii, aut nutritivas, juxta antiquam versionem, numerare videatur, dum vertente Sylvio inquit: (c) *Styptica deniq; Cor & Ventriculum reliquasq; partes nutritivas muniunt, &c.* Quæ verba antiqui interpretes ita expresserunt: *Non fit impressio nocumentorum Cordi & membris nutritivis ex admistione stypticorum cum medicina purgatrice, &c.* LXV.

(b) Intent. f.
Theor. 1. Capitulo 1. Can. 1.

(c) Intent. f.
Theor. 2. Cap. 1.

Verum, quamvis hæc omnia primo aspectu Mesuen LXVI.

suspectum reddere videantur, quasi *Galenii* sententiæ addictus minimè fuerit, quod si tamen textus ipse paulò accuratius perpendatur, facile apparebit, ex allegatis nihil quicquã concludi posse. Nam quod ad verba primo loco citata: Non reperiri in textu Arabico hæc vocabula: & *Hepar*: sed ea ab interprete *Sylvio* addita esse, vel inde conicitur, quia & in parenthesi ponuntur, & imprimis quia in *antiqua versione* plane omissa sunt, ubi jam recitatus paragraphus ita exprimitur: *Medicina quoque stomachica medicinis solutionem facientibus miscenda sunt, ut virtutum naturalium mineram in eo, intellige stomacho, conservent & temperent.* Præterea quoque ibidem de stomacho tantum agit Autor, quem roborandum esse docet, ne à malignitate purgantium virtus ejus debilitetur; *Omnia enim purgantia genere deleteria, ac sua violentia natura nostra gravissima esse, in Intentione sive Theoremate antecedenti dixit.*

LXVII.

Simili ratione si ea verba, quibus astrui possit, quod Cor partibus nutritorijs seu nutritivis annumeraverit, rectè excutiantur, patebit, eum his verbis Cor à Ventriculo reliquisq; nutritionis partibus sejungere, mentemq; autoris esse, quod Styptica purgantibus medicamentis admixta, non tantum Cor, sed & partes nutritioni dicatas, ne à malignitate purgantium lædantur, aut planè prosternantur, muniant & robovent. Confirmat responsonem nostram & hoc, quod *Autor in libri*, quem *Grabadin* vocant, *partis posterioris*, quæ vulgò de *Appropriatis seu Grabadin medicinarum particularium* inscribitur, *sectionis primæ particula secunda*, ubi de medicinis ægritudinis membrorum spiritui servientium agit, etiam de curatione ægritudinum cordis tractet: Cum tamen se in *Particula sequenti* de medicinis ægritudinum membrorum nutritionis locuturum promiserit. Quem ordinem

nem etiam *Continuator Ejus*, *Petrus Apponus Patavinus* Conciliator Scholasticis dictus, in *Supplemento suo* observavit.

Nulla modo igitur evinci potest, recessisse *Mesuen* LXIIX. à communi omniumq; medicorum applausu tum temporis approbata *Galemi* sententia. Et licet Autorem claris verbis hæc astruentem, quamvis anxie quænaverimus, jam adducere haud possimus, plurima tamen in eo reperiuntur loca, ex quibus haud ineptè quilibet id concludere potest.

Abundè fit nobis hic unicus, qui in *sine Libri de Ap-* LXIIX. *propriatis* legitur. Ibi enim postquam aliquot ægritudinum Cordis causas proposuit, hæc addit verba. (d) *Et dispositio hepatis cum est alterata ac depravata, ut generet secundum hanc depravationem plurimum sanguinem melancholicum, imprimi malam dispositionem Cordis; & est causa ægritudinum Cordis, & est gravior dispositionibus aliis: ita ut faciat dispositionem similem mania & melancholia.* Ex his sane verbis optimè colligitur, autorem Hepati sanguificationem adscripsisse; non posset enim Hepar male dispositum pravum generare sanguinem, nisi bene dispositum optimum etiam conficeret.

(d) Grabadin L. 2. sect. 1. particula. 2. summa 3. capitulo 1.

Secutus eum est *Franciscus de Pede Montium*, qui in *Sup-* LXX. *plemento suo*, quod in hanc posteriorem libri *Grabadin* partem conscripsit, *Hepar* expressè *Fontem & Mineram naturalis virtutis sanguinem generantis, à quo vena originem habeant, esse*, docet. cap. 6.

Porro, ejusdem sententiæ, cujus *Mesues*, fuit *Abuchare* LXXI. *Mugamet Medicus filius Zachariae Rasis*; id quod ubertim ex Libro ejus, quem *Helcharvy*, id est, *Continentem artem Medicinæ*, ipse nominavit, demonstrari posset. Unum itidem hac vice adducemus locum, ne nimia proluxita-

Lib. 6. capi-
tulo 2. Ru-
brica O.

xitate nauseam cuiquam movēamus. Ita autē expresse in capite, in quo de *egritudinibus Hepatis* differit, inquit: *Quod si egestio fuerit chylosa, proprie significat, quod ex debilitate virtutis Hepatis attractiva est, &c. quod si cum egestione chylosa fuerit arugo tenuis, tunc erit in Venis, per quas transportatur nutrimentum ad Hepar, apostema calidum. Et paulo post: Quod si videris egestionem fuisse chylosam, in qua fuerit arugo, & in Hepate non fuerint signa apostematis, noscas, quod Hepar non est infirmum, nec est passio chylosae egestionis ex debilitate virtutis attractivae ejus: sed in venis, per quas transportatur nutrimentum ad Hepar, est apostema calidum.*

LXXI.

Ex quibus patet, *Rhasen* quoque foli Hepati sanguificationis laudem assignasse; quod enim per Nutrimenti vocabulum, hic non nutrimentum Hepatis, sive sanguinem in nutritionem Hepati transmissum, intelligat, sed potius alimentum ore assumptum, & in ventriculo coctum, vel exinde constat, quod hic docet, quod, nisi hoc nutrimentum ad Hepar per venas mē araicās, ob Apostema earum, vergat, aut ab Hepatis vi attractrice debili attrahatur, chylosa inde egestio oriatur, descendente nimirum chylo, non patentibus ordinariis viis, ad intestina & anum.

LXXII.
Tractata I.
capitulo 17.

Idem multò adhuc clarius in *Almansore* suo tradit: *Ex Hepatis, inquit, concavitate canalis quidam nascitur, qui porta vocatur hepatis, cujus figura Venae tenet similitudinem, sanguinem verò non retinet. Hic autem canalis in multas separatur partes, quarum unaquaeq, iterum tamē in multas separatur partes, quousq, divisiones recipiat infinitas. Quarum multae divisiones (loquitur hic de venis mē araicis) ad inferiora tendunt stomachi, & multae illarum ad duodenum, & divisiones multae ad jejunum vadunt, & sic etiam ad alia proterantur intestina, donec ad intestinum perveniunt rectum. Et*

ista quidem sunt orificia per quæ nutrimentum Hepati intrahitur, quæ in suo transiitu non cessat ire, donec est strictiori ad locum amplio- rem: donec aggregetur in canali, qui est Hepatis Porta. Predictus autem canalis in interiori Hepatis parte in partes ad modum capillorum subriles dividitur, in quibus nutrimentum, quod ex ventriculo fuit tractum, ad Hepar disparitur, & à carne Hepatis tam diu coquitur, donec sanguis fiat. Hoc suum assertum paulò post in alio capitulo, ubi de usu partium nutritionis agit, confirmat.

cap. 22.

Verum enim verò, quæ Mesues, quæ Rhases senserunt, iisdem & reliqui Arabes omnes calculum suum addiderunt, quod, si necessitas aliqua id efflagitaret, ex scriptis eorum abundè satis astruere possemus. LXXIII.

Quare jam nec ex ipso Arabum Medicorum Principe, quem corrupto *Ebensine* nomine *Avicennam* vocamus, quicquam addemus: Ex cuius tamen scriptis uberimè colligi potest, quam firmiter fuerit *Galenii* opinionibus *Arabum* infixæ, cum adhuc ipsius *Avicennæ* tempore, qui post *Mesuem* quarto demum seculo vixit, facta tecta quæ floruerit. Adeat quicumque volet ipsum *Aureorem*, imprimis verò ubi de anatomia Hepatis & Splenis differit, & fateri cogetur, ipsissimam *Galenii* sententiam, ne dicam verba, ibidem reperiri: *Hepar* (inquit in historia anatomica hepatis) est membrum quod generat sanguinem, quamvis mesaraice convertantur quandoque chylum ad sanguinem conversione aliqua, propter illud quod est in eis de virtute hepatis, &c. *Splen* verò (ait idem in historia anatomica Lienis) omnino est evacuatorium fecis sanguinis, & adustionis ejus, & sunt melancholia naturalis & accidentalis, &c.

Canon. L. 3.
fen. 14. tract.
i. c. 1.

Can. lib. 3.
fen. 15. tract.
i. c. 2.

Crevit igitur hoc modo Majestas Hepatis, crevit inquam de die in diem, quia eam autoritas Magnatum Medicinæ LXXV.

E

dicinæ

dicinæ quotidie firmavit. Scilicet ita comparatum est nobiscum, ut sententiam eam, quam existimatio Virorum magnorum approbavit, priusquam sub incudem rectæ rationis vocemus, jam ambabimus, ut ajunt, amplectemur ulnis, omnia spernentes, quæ contra ab aliis, verissimè licet, inferuntur. Hinc (*) rectè *Galenus*: *Quod semper dico, etiam nunc proloquar, nimirum, persuasum me habere, quod difficillimum ad veritatem revocare eos, qui secta alicujus servituti se addixerunt.* Imo sane, ô *Galenus* non difficillimum tantum sed etiam omninò impossibile videbatur, & adhuc videtur, ad veritatem revocare eos, qui sectæ tuæ servituti se addixerunt. Inveniuntur enim plurimi, qui licet tuis meliora videant probentq; ea non sequantur, quia fascino autoritatis & antiquitatis tuæ læsi sunt.

Lib. 8. de
compof. me-
dic. fec. 10.
ca. c. 1. cl. 5.
p. 187. C.

LXXVI.

Similes sane *Didaco Masio*: Hic namque explicans quæstionem hanc Physicam, an locus sit superficies, an verò spatium? vidensque, rationes locum spatium esse probantes, secus quam *Aristoteli* ac aliis visum, firmiores & veriores esse, in hæc tandem erumpit verba: *Ego verò, nisi me Aristotelis auctoritas & D. Thomæ compelleret, manibus pedibusve in sententiam de Intervallo libenter a-
birem, quam & intellectu faciliorem, paucioribusq; difficultati-
bus parere, si attemè & argumenta superiora, & quæ de Natura illius diximus, contempleremur, facile deprehendemus. Verum quia ingenii fasces submitteendi sunt Aristoteli & Divo Thomæ, favemur, locum superficiem esse, & non intervallum, quia hi gravissimi Philosophi tradiderunt.* Hæc *Masius*; sed
quam

In Comm.
ad c. 5. l. 4.
phys.

(*) Ο'περ ἀεὶ λέγω, καὶ νῦν ἐγὼ, πεπειθόμενος, ὅτι χαλεπώτε-
τόν ἐστι μεταστῆναι πρὸς τὴν ἀληθεῖαν τῆς Φυσικῆς αἰρέσεως
ἀελευεῖν.

quam belle, facile vident ii, quæ de meliori luto finxit præcordia Titan. Quasi vero & Aristoteles & D. Thomas, & alii errare non poterint, cum homines fuerint, & humanæ conditioni, à qua errare alienum non est, subiecti.

Pugnarunt igitur pro Hepate discipuli Galeni acerrime, suamque sententiam variis ac speciosis rationibus, maxima ex parte ex ipsis Galeni fontibus petitis, mirum in modum confirmarunt. LXXVII.

Unicus tamen restabat nodus Gordius, quem licet quam plurimi solvere conarentur, imò se soluisse gloriarentur, nullus tamen curiosus, & iis qui paulò accuratius hæc examinerunt, satisfecit. Fuit autem is hic: *Per quas vias Chylus ad Hepar feratur?* Exercuit hæc quæstio tot præclarissima ingenia, atque ut in varias irent partes unica causa fuit. Quamvis enim omnes necessariò Hepar chylum in sanguinem convertere crederent, non tamen omnes in via tradenda convenerunt, sed aliis hanc, aliis aliam chylo assignavit viam. LXXVIII.

Celeberrimus Sennertus octo potiores Galenicorum sententias recenset, qui omnes Chylum quidem ad Hepar deferri non dubitarunt, diversas tamen vias ei assignarunt. *Alii enim* (verba sunt Clarissimi Viri) *per solas Ventericuli venas ad Hepar chylum deferri, per mesaraicas vero nutriri intestina statuunt.* *Alii utrisque, utrumque munus attribuant, numero saltem eas discernunt.* *Alii de mesaraicis saltem disputant, & tamen quatuor sectarum sunt.* *Alii solum chylum ferre venas mesaraicas putant.* *Alii & chylum & sanguinem, ita tamen, ut alia vena mesaraica sint, que sanguinem, alia que chylum ferant.* *Alii utrumque munus omnibus assignant, sed diversis temporibus nunc huic nunc illo officio vacare statuunt.* *Alii eodem tempore omnes utroque officio fungì existimant.* *Et quidem alii præcipuè chylo deferendo, secunda-*

Lib. 3. pract.
part. 1. c. 1.
p. 437. a.

rio sanguini destinatos esse putant. Tandem sunt qui disputant, an toto venarum harum ductu uterq; humor feratur, an in parte & latere uno chylus, in reliquo & dimidio sanguis, Hæc Sennertus, quem acutissimus Gassendus, in enumeratione diversissimarum, de chyli ad Hepar transitu, sententiarum, superat, (a) novâque, & eâ quidem Fallopiânâ, de chyli per porum choledochum, sibi chylodochum dictum, ad Jecur distributione, auget. (b) Unde sanè liquet, quam miserè se torserint Hepatis patroni, ut Galeni sui opinionem defenderent; & quam maximis pressi fuerint difficultatibus, dum invitâ ipsâ rerum naturâ cor honore illi ab eâ concessio spoliare decreverunt.

(a) Phys. Sect.
3. membr.
Post. L. 5. c. 2.
Operû Tom.
2. p. 305. b. &
306. a.
(b) L. cit. p.
306. b. &
seq.

XXC.

Anno 1622.

Quibus tamen disceptationibus, quæ per tot secula plurimos exercuerant magnos viros, colophonem videbatur imposuisse Casparus Afellius, Anatomicus Ticensis, dum ante triginta & aliquot annos in Mesenterio, præter triplex illud vasorum mesaraicorum genus, omnibus hæctenus notum, venas nimirum, arterias & nervos, adhuc alias venas, quas ob succum quem continent Lacteas vocavit, invenit, easque, quia & intestina & Hepar attingere credidit, ex intestinis quoque chylum exfugere, & in hepar eruflare voluit.

XXCI.

Hujus vestigia alii mox Medici sequentes rei veritatem publicis privatisque sectionibus confirmarunt, novoque huic invento fidem ipsissimam addiderunt. Idque aded constanter & aperte, ut sola harum venarum inventio hoc præstiterit, quod tot rationes & argumenta, contra cordis Patronos hæctenus prolata præstare minimè valuerunt. Nullus enim jam ferè erat, qui absque cœcitatibus & ignorantia macula contradicere auderet.

XXCII.

Adjunxerunt huic invento dein etiam plurima media, quæ sanguificationem Hepatis magis magisque astruerent.

rent. Hepar, inquit, venarum est principium; In Hepate prætere sunt organa distributionis; Circa Hepar etiam sunt excrementorum receptacula; Imò, leso Hepate leditur sanguificatio, Hæc potiora sunt media, quibus opinionem suam, ut diximus, astruere allaborarunt. Quæ tamen, si rectè excipiantur & perpendantur, speciem potius veri quam verum ipsum præ se ferre deprehendentur.

Nam, quod ad primum, non Hepar sed Cor venarum est principium, ut rectè etiam docent Plato, (a) Aristoteles, (b) eosque sequentes Philosophi ac Medici nonnulli. Si enim ferum humanum, aut alium aliquem nuper immè natum, (verba sunt Jll. Harvei) (c) diligenter inspexeris, dissectaq; venà cavā, inter auriculam dextram Cordis & diaphragma, deorsum versus contemplatus fueris, comperies tria foramina; quorum maximum & posterius ad spinam tendens, est venæ cavæ descendens; anterius & minus, in radicem ac truncum vasorum umbilicalium fertur; tertium & minimum jecur ingreditur, estq; ramulorum omnium in gibbum hepatis sparsorum origo & truncus. Unde aperitè constat, venas è jecore, ut plurimi volunt, tanquam principio, nequaquam proficisci, sed à corde. Nisi quis obstinatè affirmare velit, truncum venæ ab aliquo suo ramulo, non autem ramos à trunco ortum ducere. Recte igitur, ut etiam magnum illud Artis nostræ Lumen Guern. Rolincius testatur, (d) nullam venam ex Hepate oriri confirmant Professorum oculari demonstratione. Truncus enim venæ Cavæ à summo sterno ad os sacrum continuatus est, sine ullà in Hepate interruptione. Adhæret solum jecori in cavæ partibus, potestq; integer aut illesus sine ullà divisione aut laceratione parenchymatis separari. Non movet nos igitur ab hac assertione gravissima Galeni censura, qui eam (e) valde absurdam vocat; nec etiam severa Laurentii virgula,

XXIII.

(a) in Timæo p. 70. A.

(b) L. 2. de part. An. c. 1. p. 116. E. & c. 9. p. 1130. D.

L. 3. de part. an. c. 4. p. 1151.

D. Et 1152. F. de Gen. an. c. 4. p. 1257. D.

& c. 6. p. 1262. F. de Somn. & vig. c. 3.

p. 1462. D. de Resp. c. 8.

1506. D.

(c) de Gen. An. Ex. 53. p. 218. & Ex. de Ymbil. p. 399.

(d) Dis. de Hep. c. 3. in fine.

(e) de Hipp. & Plat. Decr. L. 6. c. 8. cl. 1. f. 265. F.

E 3

qui

(e) ἀπορον ἰκανῶς.

(f) Hist. 4.
nat. L. 1.
Quæst. 2.
p. 14.

(g) L. cit.

(h) Sect. post.
c. 5. par. 7 p. 27.

qui, quod vena ab hepate ortum ducant, vel cæcum etiam videre, scribit. (f) Multo minus nos movet communis illa objectio dum, si vena ex corde orientur, omnes quoq; venas cordi continuas esse debere, contendunt: quod tamen de vena Porta, etiam ipso Galeno (g) attestante dici non possit, utpote quæ Cor non attingat, sed hepar, in quod omnes etiam vena tantum conveniunt. Hæc, inquam, objectio nos non movet, cum non adeò graviter, ut quidem primo intuitu apparet, nos feriat. Nam rami Porta cum Cavæ ramis ita conjuncti sunt, ut hinc Porta nonnullis Cavæ appendix vocetur. Quod cum nuper paulò fusius in *Dissert. Nostra de Nutr. Fetus Human. utero* (h) declaraverimus, hic repetere superfedemus.

XXCIV Sed & quod ad secundum, negamus dari in Hepate organa distributionis. Cum enim, ita consentiente Natura, jam ab omnibus ferè Anatomicis per organa distributionis non venæ sed Arteriæ intelligantur, & per has non verò illas sanguis in omnes corporis partes feratur: Arteriæ etiam maximæ non in Hepate sed potius Corde reperiuntur; quis quæso non videt, in Corde potius quàm Hepate dari organa distributionis? Quamvis & in Hepate organa ejusmodi dari concedamus, modò per ea non intelligant Universalia, quæ toti Corpori sanguinem distribuunt, sed particularia tantum, nimirum, exiles arteriolas, à Cæliaca per summam Hepatis partem dispersas, Jecori nutrimentum Cordisque calorem suppeditantes.

XXCV. Sunt præterea circa Hepar excrementorum receptacula

(g) τῆς δ' ἐπὶ ταῖς πύλαις φλεβὸς ἔδαμῶς ἀν' ἀρχῇ ἢ τελευτῇ νομίζοιτο, ἢ καρδία, μὴ αὐτῆς ἐκείνης τῆς φλεβὸς εἰς τὴν καρδίαν περαινώσεως, ἀλλ' εἰς τὸ ἥπαρ, ὃ ἀρχῇ τε ἅμα καὶ τελευτῇ συμπίσῃ εἰς φλεβῶν.

acula, imò esse debebant non quidem, quia in Hepate sanguificatio ipsa fit sed quia in illo segregatio fit heterogeneorum, ut eò melius in Corde *αἱμάτων* celebrari possit. Sicut enim Cibi illa pars, quæ excrementis aliquibus scatet, antequam Culinæ inferatur, prius mundificatur, & ab omnibus sordibus vindicatur: Ita etiam necesse est, ut priusquam humanæ culinæ alimentum illud, quod à partibus diversas ob causas refluit, & cui heterogenea quædam admixta sunt, tradatur, prius purificetur, & ab omnibus heterogeneis quantū possibile separetur.

Quod verò tandem læso hepate sanguificatio lædatur, non fit, quia in illo sanguificatio celebratur, sed quia tum in eo non tantum id quod inutile plane est & recrementitium, atque sanguificationi maximè noxium, bilem intelligo, non segregatur, verum etiam quia id, quod chylo aliàs diluendo utile adhuc & necessarium est, de lymphæ Bartholinianæ sermo, hac ratione non suppeditatur. Ita etiam læso ventriculo, læsis venis lacteis, aliisque partibus, læditur sanguificatio, cum tamen, quod in iis sanguificatio fiat, dicere velle, absurdum planè sit, & à veritate maximè alienum.

Quæ cum ita sint, quis quæso non cernit, quam speciosa fuerint media, quibus Galenici Hepatis facultatem *αἱματοποιητικῆν* probare conati sunt? Quod sanè cum plurimi docti Viri æquè advertissent, assumere tamen cogebantur, quia iis pondus maximum addebāt inventum *Asellii*, clarissimorum Anatomicorum autoritate ac experientiâ defensum. Vasis enim Lacteis inventis controuersiam illam de loco *αἱματοσέως* decisam planè jam esse gloriabantur, nec aliquem facile contradicturum, qui visum suum consuluerit, & oculis suis fidem habere voluerit,

Senn. L. 3.
Pract. part.
3. c. 1. p. 414. b.

Alt,

XXCIX

Ast, optime Divinus Seneca: *Multum egerunt qui ante nos fuerunt, sed non peregerunt. Multum adhuc restat operis, multumq; restabit, nec ulli nato post mille secula praecludetur occasio aliquid adhuc adjiciendi. Rerum namq; Natura, utidem alibi inquit, sacra sua non simul tradit: Initiatos nos credimus: in vestibulo ejus haeremus. Illa arcana non promiscue nec omnibus patent: Reducta & in Interiore sacrario clausa, ex quibus aliud haec atas, aliud quae post nos subibit, accipiet.*

XXCIX.

Et certe, quod rerum Natura sacra sua non simul tradat, si nullâ alia re, vel historia de *aliquo* tantum satis superque demonstrari potest. Licet enim *Asellius* venas Lacteas felicissimè invenerit, licet reliqua Anatomicorum accuratiorum turba veritatem earum rationibus & & multis sectionum myriadibus doctissimè demonstraverit, progressum tamen earum veramque insertionem omnes ignorarunt, dum eas ex intestinis per mediam mesenterii glandulam vergere, & in hepar terminari putarunt, chyloque Hepati deferendò destinarent.

XC.

Gratulabatur sibi Hepar de tanto invento quo sanguificationem aeternam ob defensores summos sibi pollicebatur, non tamen in aeternum. Postquam enim Cl. *Joannes Pecquetus* paucis retrò annis (a) Lutetiae Parisiorum nova quaedam chyli vasa, è chyli receptaculo, infra Mesenterii centrum sito, (quod Celeberr. *Jacobus Mentelius*, *Aesculapius Parisinus*, jam longè ante (b) à se, etiam attestante Cl. *Gvil. de Henaut* (c) observatum, ac Philiastris demonstratum, *Chyli quasi Impluvium seu Confluvium* vocat) (d) emergentia, & modò simplici modò duplici ductu intra Thoracem ascendentia, inque axillarem terminantia in Brutis feliciter invenisset, eademque in Homine pari felicitate in Theatro Hafniensi Celeberrimus *Th. Baribolinus* demonstrasset, magnam jam digni-

(a) An. 1650.

(b) An. 1629.

(c) in clypeo
telis Car. Ie
Noble obje-
cto. p. 7.(d) in Fpist.
ad Pec. qu. P.
149. edit. Pa-
risult.

dignitatis amiffæ partem Cor recuperavit. Partem inquam, totam namque recipere non potuit, quia Venæ quæ ex Mefenterio ad Hepar vergunt, pro lacteis habebantur, chylumque ex Glandulis Lumbaribus lacteis Bartholinianis in homine, (quibus aliorum observatio dein etiam receptaculum addidit) aut ex receptaculo Menteliano in brutis, ad hepar deferre credebantur.

Diviferunt igitur hæc duo viscera, Cor & Hepar, mediante Clariffimo *Bartholino* munus suum, ita ut tenuem imprimis Chylum Cor per venas lacteas Thoracicas, illas nimirum, quæ ex glandulis lumbaribus aut receptaculo vergunt, & axillari inferuntur, Hepar verò crassiorrem per lacteas abdominis, coquendum & in sanguinem convertendum afcisceret.

Tulit quidem hæc omnia Hepar ægerrimè, iniquiffimoque animo, & per Patronos suos se suamque Majestatem pro virili defendit. Verum quia manus multorum Anatomicorum oculatæ contrarium demonstrarunt, cedere cogebatur, almamque victoriæ palmam cordi concedere.

Erat autem hæc inventio Lactearum Thoracicarum Prodrumus certiffimus, qui interitum Hepatis appropinquantem, imò præsentem, non vanè nunciavit. Cui accesserunt modernorum Anatomicorum curæ & cogitationes, in contemplantis rimandisque interioribus corporis penetralibus. Quibus adde insultus Pecquetianorum, omnem planè Sanguificationis laudem Hepati eripientium; quos tamen masculè sustinuit, quia Lacteas ex mesenterio ad se produci omnes adhuc anatomicos credere probe perspectumque habuit.

Cæterum & hic per brevi vanoque se oblectavit gaudio. Sicut enim *nec mundus major duobus solibus potest re-*

F

gi, nec

gi, nec duo summa regna salvo statu terrarum potest habere; Ita etiam mundus minor duo sanguificationis organa formare non potuit. Quod cum vidissent plurimi, quomodo tamen discordia hæc componenda sit, non viderunt. Per lacteas enim mesentericas in glandulas lumbarès, & ex iis per lacteas thoracicas ad Cor chylum ferri, nemo iam, nisi in Anatomia maximè peregrinus negare potuit: Sed & ad Hepar venas similes vergere ocularis demonstratio evincere videbatur.

XCV.

Dießit de
Hepate. c. 6.

L. c. c. i. in fin.

Cæterum in tali Labyrintho hærentibus omnibus, prodiit ecce omnium Anatomicorum hoc seculo oculatissimus *Thomas Bartholinus*, qui *ὁ γὰρ ὁ τὸ ξη* (ut loquitur *Cl. Roslincius*) *Immortali nominis cum gloria*, multâ experientiâ edoctus, certis indubitatissimisque rationibus & oculari demonstratione firmatus, primum discipulis suis aliisque amicis multoties, dein & universo Orbi literato, in tractatu suo de *Vasis Lymphaticis in Bratis* inventis edito, quem jure aureum modo laudatus *Roslincius* nominat, demonstravit, Vasa illa quæ ex Mesenterio in Hepar inferuntur, non esse venas Lacteas, similes lacteis *Asellianis*, quæ in in Receptaculum glandulasque *Bartholinianas* chylum eructant, ut quidem omnes hæctenus crediderunt, sed esse Vasa sui generis, quæ non ex glandulis Lacteis ad hepar, sed ex Hepate ad glandulas illas, non chylum, sed aquam sinceram vehunt, ut merito *Lymphatica seu Aquosa* vocanda sint.

XCVI.

Barth. de vas.
Lymph. in
bratis inven-
tis c. 8. p. 56.

Excidit hoc novo invento (verbis utor Clarissimi Inventoris) *omni sanguificationis spe tot seculorum applausu decantatum Hepar*. Imò profectò Vir Celeberrime, excidit, nec excidisset, nisi inventum Tuum acutissimum id excidere fecisset. Merito igitur Tibi omnem jam obtentæ victoriæ laudem cor defert, quod ni fallor hisce aut fimi-

similibus Te alloquens audio verbis: *Salve Anatomicorum hujus seculi Princeps, Salve unice dignitatis mea vindex, Salve oculatissime Bartholine: Tu officii mei laudem mihi reddidisti; Tu Sanguificationem mihi jure competere ostendisti; Tu, quod Galenus quod tot alii Viri Clarissimi maximam meam cum ignominia haecenus approbarum, falsum esse demonstrasti; Tu, quod Hippocrates, quod Plato, quod alii viri sapientissimi haecenus tentarunt, implexisti: Verbo ut dicam; Tu, quod mihi hepar vi eripuit, ereptumq; per bis octo secula tot Procerum sententiis firmatum servavit, reddidisti. Accedite igitur, accedite inquam omnes quotquot Theatris Anatomicis cum applausu praestis Anatomici Clarissimi, imò accedite, & vindici meo gratulationem facite. Nam quod Hippocrates & Plato in notitiam viarum non pervenientes asserere, Pecquetus vasa Lymphatica ignorans defendere, non potuerunt, hoc Bartholinus meus invento suo & asseruit & defendit. Talia sunt quae Cor meditatur gratum, cui de tanto Patrono ac duce merito semper gratulamur.*

Verfatur itaque nunc augustissimum Viscus in maximo bonorum suorum fastigio, neque jam insultus Aristotelicorum, aut Galenicorum speciosos ausus, quos eruditissimo plurimorum Anatomicorum, & imprimis Cl. Bartholini (*) calamo feliciter haecenus elusit, quam moratur, sed potius de obtento ab omnibus iis, qui veritatem ipsam, non verò propria somnia sectantur, sanguificationis splendore, mirum quantum gloriantur. Imò latiori jam animo alimentum, quod in ventriculo chyli formam assumpsit, & per pylorum in intestina tenuia elapsum, ex illis à lacteis mesaraicis attrahitur, ac Receptaculo Glandulisq; Lumbaribus infunditur; & exinde in Thoracicas Lacteas expressum, per illas in axillarem sinistram, cui inseruntur, eru-

F 2

statum,

(*) Inspicitur
binis &
vasis Lymph.
An. 1655. &
An. 1660.
collectis.

Etatur, atq; sic sanguini circulari motu ad Cor decurrenti mistum ei coquendum traditur: Hoc inquam alimentum letiori jam voluntate in dextro thalamo excipit, atq; in purpuram alimentalem convertit, cui dein per circulationis leges sinistrum ventriculum, solam sanguinis arteriosi officinam, ingresso, totalem ac debitam perfectionem benignissime impertit.

XCIIX. Ast ob illatam hactenus sibi injuriam Hepati insolenti hanc sempiternâ lege ascribit poenam, ut sibi in sanguificationis opere imposterum perpetuò serviat, atq; à remeante sanguine bilem ac Lympham segreget, & illam per meatus huic numeri addictos in vesiculam canalemq; biliarium, hanc verò per Vasa Lymphatica Bartholiniana Receptaculum Glandulasq; Lumbares excernat.

XCX. Universo autem terrarum orbi nullum jam alium, præter suæ fortissimiq; sui defensoris Bartholini gloriæ laudisque deprædicandæ injungit laborem.

C. Cui mandato ne refragari videamur, in perpetuam istius victoriæ recordationem, & æternam ejusdem hactenus masculè retentæ memoriæ, devotâ manu hanc triumphalem affigimus

Tabulam:

CORDI.

NOBILISSIMO. VISCERI.
PRINCIPI. CORPORIS. NOSTRI. PARTI.
GRATO. ANIMÆ. VITÆQUE. SOLIO.
SUMMO. CALIDI. INNATI. THRONO.
IVCUNDO. SPIRITVS. VITALIS. ARCHITECTO.
LIMPIDO. GRATIOSI. LIQUORIS. FONTI.
VERO. VASORVM. SANGVIDVORVM. PRINCIPIO.
VNICÆQUE. SANGUINIS. OFFICINÆ.

ET.

HONORVM. CORDIS. VINDICI. INCOMPARABILI.
PRIMOQ; VASORVM. LYMPHATICORVM. INVENTORI.

THOMÆ. BARTHOLINO.

PROFESSORI. REGIO.

ANATOMICOORVM. PRINCIPI.

CVIVS. DVCTV. AVSPICIISQVE.

HEPAR.

SANGVIFICATIONIS. LAVDEM.

QVAM. PER. BIS. OCTO. SECVLA. OBTINVERAT.

CORDIQVE. INIVSTE. ERIPVERAT.

DEPOSVIT.

CORDI. REDDIDIT.

ET. IN. PERPETVVM. EIVS. IVS. ITERVM. CONCESSIT.

TABVLAM. HANC. TRIVMPHALEM.

HVMILI. ANIMO. DICANT.

INQVE. SEMPITERNAM. REI. BENE. GESTÆ. MEMORIAM.

DEVOTA. MANV. AFFIGVNT. VERITATIS.

CLIENTES.

INTERPRETE.

GEORGIO. SEGERO, THORVNENSI.

FRATRES
GALLO BRITANNIA VITAE
SVMNO CADE
LAWING G
VERO VASORV
VNICASSV
ET
MONORVM
PRIMO
THOMAS
PROFESSOR
ANATOMIA
CIVIS DUCT
SARONIA
QVAM
CORDIQV
DEPOSIT
CORDE
ET IN
JURIS
HABIT
INQV
DEVOT
CLIENT
INSTR
GEORGIO

Handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is faint and difficult to decipher but appears to include the following elements:
- A large heading or title at the top, possibly "QUESTIONNAIRE".
- A list of items or questions, some starting with "1.", "2.", "3.", etc.
- A section of text starting with "GEOGRAPHISCHES INSTITUT".
- A section starting with "AN DER UNIVERSITÄT".
- A section starting with "VON".
- A section starting with "GEORGIUS STENO".
- A section starting with "LITHOGR. VON".

Additional handwritten text, possibly bleed-through, located below a horizontal line. The text is very faint and mostly illegible.

3

QUERIMONIA
NOBILISSIMI VISCERIS
CORDIS;

QUERIMONIAE HEPATIS,
AUTORE

JOANNE RIOLANO

Ad Medicos Parisienses
habita,

OPPOSITA:

INTERPRETE

GEORGIO SEGERO, THORUNENSI,
Philos. & Medico.

BASILEAE,

Apud JOANNEM KONIG, Anno 1661.

SUMMIS

Saluberrima Artis

PROCE RIBUS.

DN. D. ANTONIO DEUSINGIO,
Medicinæ in alma Groningensium Universitate
Antecessori Gravissimo.

DN. D. ALBERTO HUSWEDELIO,
Potentiss. Sveciæ Regis Archiatro, & inclytæ Reipubl. Hamburgensis Proto-Physico Experientissimo.

DN. D. JOELI LANGELOTIO,
Sereniss. Celsissimiq; Holsatiæ Principis Archiatro
Amplissimo.

DN. D. LUCAE SCHRÖCKIO,
Inclytæ Reipubl. Augustanæ Medico Ordinario
Jurato, Collegijque Medici Assessori Gravissimo.

DN. D. MICHAELI KIRSTENIO,
Medico apud Hamburgenses Excellentissimo, ibidemque nuper Matheos jam Physices Prof. Publico Clarissimo.

DN. D. MARTINO BOGDANO,
Facult. Medicæ apud Basilienses Assessori, & Perillustri Reipubl. Bernensis Physico Dignissimo.

FAUTORIBUS AC AMICIS
suis Gravissimis

hanc

CORDIS QUERIMONIAM

Devoto Corde

Dicat

A U T O R

PROSOPOPOEIA.

^{quæ}
C O R

Antiquissimus Corporis nostri Rector
Carmine Antequo, Attellano, Osco, Casco, (*)

Fortunæ suæ inconstantiam

(*) vid. lacqbi
Baldi Poëte
Osca.

deplorans

Pro recepto tandem feliciter scepro

HONORIS SUI

vindicibus

BARTHOLINO & SEGERO

Osca.

gratias exsolvit.

Romana.

Ningulis uruatu? (*) loctis
Sispes fruiscebar quiete:

Andruans, redandruansq;

Assir facul plebat cava

Corporis bulgas: homones

Hilari fuebant saniter,

Ast o! fortunai plerum

In artritatem, nitiditas

Vortitur: nam toppeper aufit

Jecinus, quiesce non quirum,

Ampruare, miq̄ue honofem

Assiriandi rapsere,

Et per axatos carosque

Friguritiit multesima:

Nenu bulgas nascere ex me

Ruidas, nu pulsatiles:

Nenu me potesse traxe

Patore lactem nœgeum.

Hibus ips aliura jonxit,

Ur me exsilaret insulâ.

Succrotilla perilisque

Hæc misericudo primiter,

Tamde gliscens surrimebat

Magmenta postideâ ampliter,

(*) per
apost.
abjectū
est: olim
n. COR
in gen.
mafc. ef-
ferebat.

Nullis circumdatum iustibus

Sospes fruebar quiete:

Means & remeans

Sanguis facile implebat cava

Corporis capacitates: homines

Hilares erant sanè.

Ast o! fortunæ plerunq̄ue

In nigredinem nitior

Vertitur: nam citò aufum est

Jecur, quiescere non potens,

Motûs ciere, mihiq̄ue honorem

Sanguinem consiendi rapere,

Et per celebres sapientesq; (viros)

Subtiliter plurima protulit:

Nec capacitates nasci ex me

Rubras, non pulsatiles (venas)

Nec me posse traxisse

Apertâ viâ lac candidum, (chylū)

His ipsum (jecur) alia junxit,

Ur me exsueret insulâ.

Exigua tenuisque

Hæc miseria primò,

Tâm crescens sumebat

Majora augmenta postcâ ample,

A 2

Vt Ma

Ut manus dandum, & simul
Molta paterem nequalia,
Donicum dubianda concta
Et septuofa emuffitans
Danaii gnobilis flos
BARTHLINUS exregiiffimus
Illatebraret se in hæcce,
Ruspansque plexa sedolo,
Endovestigansq; vafum,
Remantis aquæ caprunculum,
Albidum speceret fluorem
Sirpare follum vorfu' me.
Heic mali termo fuebat.
Tempeftus heic & oximus
Sibus, & superans faculter
Clivia SEGERUS glittaque,
Cillit os, planatque vera-
tum, plauda non obcerans,
Infola evannatque porro,
Evelat atque momina.
Simpulatrix fagiens tum
Mens jecinoris mortes suas,
Strenuatque advorfus, obstrin-
gillatque per bignos Viros
RIOLANUM BILSIUMQUE,
Quorum returarunt tamen
BARTHLINUS & SEGERUS
Endofidias pefnâ clutâ.
Corgo ftempus est flocusque,
Opibus meis ut antroëm
BARTHOLINO, ut & SEGERO,
Laudeis que sublimem Virum,
Qui meæ dulcæ vitæ
Ablegmen. Hi bigni fiant
Absque folato, absque quefto,
Hibusque concti faminent
Horcta, forcta, clucidata,
Quos fol fpecit circanius.

Ut manus danda, & simul
Multa paterer detrimenta,
Donec dubia cuncta
Et obscura ad amuffim expediés,
Danix nobilis flos
BARTHLINUS maximè egregius
Penetraret in hæcce,
Scrutansque perplexa sine dolo,
Investigansque vas (vafa) (praculû,
Remeantis aquæ (lymphæ) rece-
Album videret fluxum (chylum)
Exundare totum verfus me.
Hic mali terminus erat.
Tempeftivus hic & ocius
Acutus, & superans facile
Ardua SEGERUS minuraque,
Mover os, explanatque veritatem,
Flaccida (sine fundam.) non oblo-
Infolita eventilatq; porro, (quens,
Patefacit atq; momenta (caufas.)
Divinatoria præfagiens tum
Mens jecoris funera sua,
Strenuè se opponit adversum,
Repugnatque per binos Viros
RIOLANUM, BILSIUMQUE,
Quorum defexerunt tamen
BARTHLINUS & SEGERUS
Infidias pennâ inclytâ.
Ergo tempus est locusque, (gam,
Auxiliatoribus meis ut gratias a-
BARTHOLINO, ut & SEGERO,
Laudesq; in altum efferam Virô-
Qui meæ sublevarunt vitæ (rum,
Reliquias. Hi bini fiant
Absque morbo, absque queftu,
Hisque cuncti dicant
Felicia, faufta, & jucunda auditu,
Quos fol afpicit circumiens.

CÆSO GRAMM TONNINGENSIS. Lib. Art. Mag. f.

QVERIMONIA C O R D I S.

Ctavus jam vertitur annus , ex
 quo ingratum meum & perju-
 rum subditum Hepar, publicâ,
 eaque totali clade, paulò ante à
 Duce meo, Celeberrimo *Th. Bar-*
tholino, superatum, prostratum, fu-
 neratum, nescio quibus artificijs
 resuscitare conatus est Senex Gra-
 vissimus *Joannes Riolanus* , Anatomicus Parisiensis Per-
 celebris. Is enim jecoris patrocini-
 um tum in se suscepit,
 & ut illi tyrannidem pristinam restitu-
 eret, omnem lapidem movit, quodque
 quàm maximè dolendum , lace-
 rantem insuper ac cruentantem
 Querimoniam nomine
 Hepatis confecit & divulgavit. Ego
 quamvis mox per
 Patronos meos aliam Querimoniam,
 Hepatis Querimoniam
 oppositam adornaverim, cum haud
 vanus me subierit timor, fore ex
 medicis quosdam , qui vel phale-
 ratis & sesquipedalibus *Riolani*
 verbis, vel autoritate tanti
 Cognitoris commoti, spretâ
 oculari demonstratione,
 calculum Hepati addituri sint
 album; nolui tamen eandem
 publicæ luci exponere, æquitati
 iudicium, & justitiæ causæ
 rem omnem committens. Nec fanè
 quicquam porrò tentâssem, nisi
 nuper in Bataviâ Nobilissimus
Ludovicus de Bils hepatis sepulti
 resuscitationem toti orbili-

A 3 teratò

(*) in Spicil.
2. ex val.
Lymph. c. 7.
p. 11. seq.

terato magno itidem ausu promississet. Cujus promissam
vanitatem quamvis non ita pridem eleganter demon-
straverit *Bartholinus Meus* * placuit tamen conceptam o-
lim Querimoniam meam Riolanianæ oppositam, jam
promulgare, cum ut existimationi ac dignitati meæ con-
sulerem, tum ut demonstrarem, quam malè, Hepar in
memorata Querimoniâ suâ Principatum, Primogenitu-
ram, aliosque meos honores, quibus benigna rerum na-
tura me ab ipsis mundi incunabulis affecit, in primis ve-
rò Sanguificationis gloriam, mihi eripere, sibi que ven-
dicare tentaverit.

I. Ut verò à capite, quod dicitur, ordiar. Certè nimis
astutè iniquum hoc Viscus Querimoniam suam ad Me-
dicos Parisienses, viros verè Percelebres, orditur, dum
ita orditur: *Non vos lateo, quamplures nondum exanimis ad
funus elatos revixisse, & conquestos fuisse de impiâ corporum
funeratione.* Incipit nimirum ex abrupto, ut videatur si-
mile illorum, qui summâ injuriâ affecti, præ nimio moe-
rore verba vix facere possunt, atque ita rem suam brevi-
ter proponunt. Hinc ut eò magis Iudices commoveat,
benevolentiam eorum captare tentat, dum multiscien-
tiam illorum, quam tamen nemo sapiens adhuc iis dene-
gayit, in citatis verbis mox in frontispicio extollit. Lau-
dandum sanè esset visceris hujus institutum, nisi his ver-
bis *non vos lateo* astutiam solùm suam occultasset. Pro-
ducam autem anguem hic latentem. *Non vos lateo*, inquit,
idque idèò, ne exempla eorum, qui nondum exanimis
funerati sunt, adducere cogatur. Hi enim quia ex func-
rantis mente astinandi sunt, licet nonnunquam revivif-
cant, & de funeratione suâ conquerantur, non tamen ita
temerè omnes pro innocentibus habendi sunt.

II. Ut asserti nostri vis meliùs, quam jecorarii pateat,
disting.

distinguimus inter illos, qui justè, & illos, qui injustè funerati sunt. Justè funerati iterum vel morte naturali, vel violentâ abrepti sepulturæ sunt illati. Qui sanè omnes si paucos illos miraculosè in sacris literis excitatos, aut etiam illusiones diabolicas, speciem defuncti in corpore phantastico interdum representantes, aut fabulas excipiamus, nunquam revixerunt. Et licet exempla præsto sint eorum qui laquei supplicio affecti, & post aliquot horas rigidi planè theatris anatomicis illati, vitam recipere visi sunt, qualia exempla *Riolanus*, (a) *Bartholinus* (b) aliique referunt, & imprimis de *Anna Greene* Anglicanæ (cujus historiam, addito elegantissimo discursu, *Exercitationi sua* eruditissimæ de loco *Affecto in Apoplexia* (*) inseruit *C. Wepferus*) nostra suppeditat memoria: non tamen hos verè revixisse quis dicet, cum eorum anima à corpore nondum decesserit, sed in eo adhuc delituerit, & solum ob instrumenta aut frigore externo, aut consternatione nimia, aut aliâ aliquâ de causâ ad actiones idonea planè reddita, actiones suas debito modo perficere non potuerint. Rectissimè igitur *Pœta Lyricus L. Manlium Torquatum* ita allocutus est:

*Quum semel occideris, & de te splendida Minos
Fecerit arbitria,*

*Non, Torquate genus, non te sacundia, non te
Restituet pietas.*

*Infernis neque enim tenebris Diana pudicum
Liberat Hippolytum;*

*Nec Lethæa valet Theseus abrumpere charæ
Vincula Perithoo.*

Injustè autem funerati supremum officium antè tempus reportarunt, aut ob suorum malitiam (quod de *Zenone Imperatore ex Zonara* & *Cedreno Cluverus* (c) refert, qui sive acutiore morbo sive ebrietate nimia exanimatus,

(a) *Anthrop.*
l. 1. c. 18. p. 60.

(b) *Barth. de*
vasis Lymph.
in *Brutis. c. 4.*

p. 27.

(*) p. 181.

(c) *Cluv. E.*
pir. Hist. in
vita Zenonis
p. 368. a
cum
ex *Zonara.*

tom. 1. & Ce-
dreni p. 291.

(d) Hist. Nat.
1. 7. c. 52. p. 335.

(e) De reme-
dicâ 1. 10. c. 9.
in fine.

(f) 1. 23. c. 46. &
1. 24. c. 19.

(g) Obs. Med.
C. 2. obs. 86. &
87.

(h) Differ. Iu-
ris Civ. &
Can. in qua;
Sepeliri de-
bet Archie-
pisc. & c. p.
437.

(i) Cent. 2.
obs. 95.

cum concidisset, *Ariadne* uxoris iussu in sepulchrum illa-
tus, nec licet recepto sensu lamentabiliter vociferaretur,
dimissus, interit;) aut ob suorum incuriam, qui ægro-
tos, graviore morbo aut sopore profundiore oppressos,
nimis festinato funere sepultura tradiderunt. Sic aliquot
elatos in rogo revixisse refert *Plinius*. (d) Sic mulieres
nonnullas hystericas pro mortuis habitas, & foveæ dica-
tas, cessante paroxifimo vitam recepisse memorant *Ale-*
xander Benedictus, (e) *Pareus*, (f) *Salmuthus*, (g) aliique. I-
dem quoque ecstacticis, apoplecticis & similibus morbis
correptis interdû contigisse legimus. Nec immunes sunt
à properatâ sepulturâ illi, quos exitialis illa lues, quam
pestem vocant, invasit. Tale exemplum de matronâ
quadam, grassante Colonia anno 1357. peste nimis festi-
nato funere sepultâ, & ab avaro vespillone refossâ ac
exfuscitatâ, ex *Harphrechtio* refert Gravissimus *Jctus Jaco-*
bis Brandmüllerus. (h) Quam eandem historiam, (præ-
missâ ferè simili) etiam recenset Incomparabilis *Hilda-*
mus, (i) qui eam ad rei memoriam in tabulâ maximâ, su-
pra sepulchrum dictæ matronæ, *Reichmuth Adolch* voca-
tæ, erectâ, eleganter depictam, versibusque Germani-
cis descriptam, multoties non sine admiratione inspexit;
tabulamque illam, in parva forma ex ære incisam & ex-
cusam, penes se habuit. Quicquid sit, revixerint quam-
vis humati quidam, illi tamen solum, qui injustè funera-
ti fuerunt, de impiâ corporum funeratione jure conqu-
ri potuerunt; illi verò qui ex decreto Magistratus ob fa-
cinora sua morti addicti, forte fortuna non perierunt,
(quibus etiam Hepar annumerandum) an de impiâ cor-
porum funeratione jure conqueri potuerint, judicent
Viri summi.

III.

Postquàm autem ita ingeniosè exigua prælocutus
est

est Antagonista meus, pergit, & paucis lineolis statum controversia proponit, præmissâ prius gravi in Cl. Pecquetum ejusque affectas investiva, illum *temerarium & imprudentem judicem*, hos verò *facinoris Pecquetiani fautores & sivejussores* vocando. Dura sane verba! Cum enim, ita pronunciante eloquentissimo veterum Romanorum Consule Tullio, *nihil sit temeritate turpius, nec quicquam tam indignum sapientis gravitate atq; constantia, quam aut falsum sentire, aut quod non satis explorare perceptum sit, & cognitum, sine ulla cogitatione defendere*: maxima sanè ignominia Cl. Pecquetum, reliquosque meos Patronos afficit Hepar, dum eostemerarios & imprudentes nimis & temerè, ne dicam iniquè & infideliter, vocat.

Ne citra veritatem hæc dixisse videar, repetam verba, quibus judicium Pecquetianum exprimit. Sunt autem hæc: *Hepar inutile & ignobile membrum è corpore rescindendum, sua dignitate & potestate sanguificandi spoliandum, ab Adamo nato usque ad hunc diem homines fraudulento officio decepisse, ac proinde exterminandum, & oblivione perpetuâ sepeliendum, vel ad vile ministerium sordes biliosas colligendi relegandum ac destinandum, ne deinceps pro parte principis reputetur*. Et hoc judicium Cl. Bartholinum, Anatomicum Hafniensem, confirmasse, ibidè tradit. Verùm quàm iniquè hæc omnia utrique ascribantur, facilè observabit is, qui utriusque scripta vel per transfennam tantùm inspexerit.

Hoc enim dicit Pecquetus: (l) *Hactenus à mesenterio chylum in Hepatis parenchyma opinio protrusit, non veritas, & sanguinei artificii tribuit immeritam nato ad alia visceri prerogativam*. Et alibi, (m) *Hepar immeritò per tot usurpata secula retinuisse à ipso suo gloria, ait. Nihil verò hic de inutilitate, nihil de extirpatione hujus visceris. Imò tantùm*

IV.

V.

(l) Experim. Anat. c. 5. p. 13. edit ult. Paris.
(m) Differt. Anat. de cicul. sang. & chyli motu c. 12. p. 87.

B

abest,

(n) L. cit. abest, ut Hepar inutile membrum vocet, ut potius (n) equum iudicet, Hepati id assignare munus, cui creatum est, in primis, ut ayunt, regionis officinā. Hinc triplex ei assignat officium, (o) quorum primum est, ut vicem pistilli agens, subiectasq; in infimo ventre partes, respirationis motu percurrens, non solum chymum è ventriculo per pylorum in intestina secedere adigat, sed & eorundē distendat poros, illacq; subtilissimam alimenti substantiam in lacteas impellat. Alterū est, Ut ingenti, quod accipit à Porta, sanguinis profusio, calorē in ciborum elixationem ventriculo subministrat. Tertium est, ut sanguinem ipsum idoneo transcolet parenchymate, admixt. eq; bilis expediat consortio. Et quidem postremum hoc præcipuum esse jecinoris in animalibus officium paulo post (p) tradit.

(o) L. cit. p. 89. Non igitur Hepar è corpore rescindendum, exterminandumque esse dixit Pecquetus, sed potius eidem insignes assignavit usus. Quamvis enim hos usus, & in primis bilis segregationem, vile ministerium hic vocet jecur, rectius

(p) Dissert. de Hepate. c. 8. tr. sentit maximi nominis Anatomicus Rosincius, qui (q) hos usus, licet minoris primā fronte appareant eminentie, magnā tamen in vite ratione potestatem habere egregiè demonstrat.

VI.

(q) de vas. Lymph. in brutis. c. 8. p. 55. edit. Hafn. p. 56. p. 57. p. 58.

Sed & Cl. Bartholinus finistri quicquam de Hepate, nisi laudes perverso nomine vituperia vocare velimus, ne somniavit quidem. Magnis namque Viris etiam jam prostratum hepar comparat, (r) qui omnis Reip. cum laude & plurimorum emolumento sustinuerunt. Hinc dolet ejus vicem, bonoq; animo esse jubet. Et quis bili separanda in posterum primario ablegatur, hanc ut non in se, eversis imperii & principatus auctorem evomat, sed in superos, in Cometam tum visum, in Naturam, & in Pecquetianos, petit. Imò ne sine publico monumento tot seculorum abdominis Reclor ignotus busto inferatur, in perpetuam bene feliciterq; per bis octo secula administrati crucenti imperii memoriam, lugubrem ultima devotionis inscriptionem

scriptionem tumulo illius consecrat. Quæ eadem laudes & in reliquis ejus leguntur scriptis; in primis *in dubiis de Lacteis*, ubi inter alia expressè hæc profert verba: (†) *Optarem sanè* (†) cap. s. p. 16. 34. edit. Hafn. *causam illius (de jecinore sermo) labantem aliquo fulcro posse suffulciri, propter antiqua in rem Medicam merita, nam sinistrum tanti visceris fatum madidis oculis intueor.* Verùm, quid opus est ulteriori probatione? Verbo dicam. Quod si Cl. *Bartholinum* jecur inutile esse membrum, è corpore rescindendum &c. dixissè demonstraverit Hepar, *αἰματώσεως* laudem in perpetuum ei concedam, ejusque imperio me in posterum ultro citroque submittam.

Verùm neque ea ferre possum, quibus Hepar injuriosum, pro more suo, Singulare illud Universitatis Parisiensis Decus *Jac. Memelium*, primum Receptaculi chylosi Detectorem, suspectum reddere conatur. Viderat summus iste Naturæ Mystra, monstrante Cl. *Pecquetto*, chylum ex Receptaculo, seu interludio, jam longè ante à se observato & demonstrato, non ad Hepar, sed ad cor per lacteas thoracicas derivari, quare Naturam veneraturus, Felicissimo *Pecquetto* in epistolâ quadam de tanto Invento gratulatur, (u) & ut veritati porrò quoque litaret, hortatur. Hæc cum invidum jecur concoquere non possèt, ut antea *Pecquetum* & *Bartholinum*, sic porrò etiam *Memelium* & temeritatis arguit, & falsi judicii. *Ater* (inquit Hepar) *Parisiensis* Doctor, quia *Patritius*, audacter restatur, in *Pecquetum* *Aristotelis* animum migrâsse, ut me condemnaret sine accusatore. Proh Deùm atque hominum fidem! Hoccine est grande illud facinus, ob quod ne nominari quidem meritus est *Memelius*? Hoccine est ingens illud delictum, ob quod temerarius audit *Memelius*? Absit. Ego, qui Virum Summum nunquam sine reverentiâ nominino, non temerarii, sed verè fortis Herois titulo & eum

VII.

(u) dat. Eid. febr. 1651.

XII.

decorandum esse cenleo. Neque enim inconsultâ ratione, nec sine præviâ cognitione, (quod utrunque temerarii est) inventum *Pecquetianum* approbavit. Nam quæ *Pecqueto* novè monstrante viderit, in citatâ epistolâ explicat, in qua etiam, cur Aristotelis animum in *Pecquetum* migrâsse credat, apertè monstrat, quia scilicet *Pecquetus sensu ac ratione probavit, vegetationis officinam & sanguinis promum condum Cor esse.* Sed & sine accusatore non condemnavit Hepar Cl. *Mentelius*. Actionem hepatis intenderat natura, dicam ei scripserat veritas, crimen ei objectaverat *Pecquetus*, horum omnium justas querelas cognoscens integerrimus iudex *Mentelius*, condemnavit quidem hepar, sed ita, ut arbitri potiùs, quam iudicis officio sit functus; utpote qui hepar non ut inutile & ignobile membrum è corpore rescindendum decreverit, sed potiùs hoc ei ex officio injunxerit, *ut ventriculum ad è ψησιν ciborum, quos deglutimus, suo veluti complexu atq; amico calore juvet, præcipue verò secretum è sanguine, ad se per jecoris portas transmissò, biliosum acrem humorem in substratam sibi vesiculam expuat: accùm Natura res postulat, eundem per meatum χολήδου, aut illum, qui quod in hepate radices agit, à Recentioribus vocatus Hepaticus, ad intestina deponat.* Sed ad reliqua.

IIX.

Postquàm ita falsâ suâ relatione hepar benevolentiam iudicium captavit, accuratissimosque Naturæ Scrutatores fictâ temeritate turpiter infamavit, pergit, & imaginaria sua officia serie prolixa recenset; quæ cuncta ad sequentia quatuor capita referri possunt. Ostendit enim & sparsim multis probat, se esse 1. principem corporis humani partem; 2. viscerum originem; 3. membrum primogenitum; & 4. sanguinis officinam. Hæc sunt, quæ à condito homine huc usque, ita volente Creatore Summo, jure à me possessa hepar mihi eripuit, erepta sibi attribuit,

tribuit, attributa ut reservare posset, omnibus modis contendit. Sed utut contrarium in *Triumpho* meo, primùm *Hafnie* erecto, jam *Basilee* repetito, satis superque sit demonstratum, placet tamen ad ea, quæ hepar in Querimonia sua pro singulorum probatione exponit, brevitate eâ, quâ decet & convenit, respondere, ne astutis suis verbis fucum faciat Iectoribus.

Et quidem quod attinet Principatum, eum sibi hepar his attribuit verbis: *Omniùm Medicorùm & Aruspicum confessione sum caput Extorum, naturalis facultatis sedes.* Quasi verò quæ superstitiosi Aruspices crediderunt, & Rationales Medici credere debeant. Addit quidem jecur, quod & omnium Medicorum confessione sit caput Extorum, sed minus verè. Quamvis enim non omnes, major tamen Medicorum pars me semper pro principe habuit parte. Longum nimis foret, imò & supervacaneum, singulorum adducere verba, sufficiat nobis unus aut alter locus, ex ipsis Medicorum Principibus, *Hippocrate* & *Galeno* depromptus.

Hippocrates, licet pro more suo, partium principatum non adeò manifestè exprimat, attamen in aureis suis scriptis hinc inde tantos protrudit flosculos, è quibus saniori inductione colligere licet, quàm egregie mihi partium principatum deferat. Sic in *libello de Corde*, de thalamis meis sermonem instituens, eos expressè humanæ naturæ Fontes vocat, homini quæ vitam conferre scribit; imò in meâ incolumitate totius hominis salutem positam esse, clarissimis testatur verbis. Audiamus Senem Gravissimum. *Hisunt*, inquit, (x) *humana natura Fontes, hincq; flu-* (x) p. 269. l. 21.

B 3

mina

(*) Ἰν τῷ πηγὰι φύσι. ἀνθρώπων. Καὶ οἱ ποταμοὶ ἐν αὐτῷ
 γενναῖα τὸ σῶμα πρὸς ἀρδεται τὸ σκῆν. ἔστι ἡ ἐξ ἡμῶν
 φέρει τῷ ἀνθρώπῳ, κῆν ἀναίθεσι, ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων.

mina excurrunt, quibus corporis abveus irrigatur. Atq; hæc vitam homini conferunt, & si resiccata fuerint, homo perit. Ita

(y) p. 169. lin. ult. quoque paulò post, (y) *Animam humanam in sinistro meo ventriculo à natura insitam esse*, ingenuè monet. Et alibi

(z) de Carn. p. 250. l. 30. (a) de vict. rat. c. 7. p. 344. l. 32. (z) me etiam ignis illius, qui juxta eundem (a) *omnia, quæ sunt in corpore suo modo disponit*, fontem constituit, dum me *omnium, quæ in homine sunt, membrorum maximè calidum esse dicit*. Quæ (ut jam taceam alia) cum de hepate

(b) Comm. in L. 1. de Dixta. c. 7. parte ult. p. 411.

nunquam pronunciârit Divinus Senex, meritò calculum illius album mihi soli adjudicandum, etiam ad stipulante Verissimo illo Hippocratis Genio, Theodoro Zuingero, (b) æquitas poscit.

XI.

Multò minus mihi denegandus est candidus Galeni lapillus. Summus nam quæ iste post Hippocratem Medicinæ Princeps me non tantùm apertè *caloris nativi, quo animal regitur, quasi fontem quendam ac focum seu asylum nominat*, (c) sed & quod quàm maximè notandum, ingenuè fatetur, (d) quod *omnis mea pars principatum teneat*, quod quæ *nulla in me particula reperitur, quæ non omnium aliarum corporis partium sit præstantissima, cum omnes sint eximie & principes*. Certè, vel sola hæc Galenica verba summi Viri assensum adeò manifestè exprimunt, ut plura coar-

(c) de usu part. l. 6. c. 7. cl. i. f. 150. B. (d) L. cit.

cerva-

(y) Γνώμη γάρ ἡ τῆς ἀνθρώπου πέφυκεν ἐν λαίῃ κοιλίῃ.

(z) ἡ καρδία θερμὴ ἔχει μάλιστα τῶν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ.

(a) Πάντα διεκρομήσατο μὲν ἑσὶν αὐτῷ ἐσωτὲς, τὰ ἐν σώματι τὸ πῦρ.

(c) ἡ καρδία τῆς ἐμφύτης θερμασίης, ἢ διοικεῖται τὸ ζῶον, οἷον ἐς τὰ πῦρ ἐστὶ καὶ πηγή.

(d) Πάν μὲν ἀνὲς τῷ μέγιστον καρδίας εἶναι κύριον. ἔτι γὰρ ἀνὲς εὐροις ἐπὶ ἄλλο ποιῆτον ἐδὲν ἐν καρδίᾳ μόριον, ὡς μὴ πάντων, εἰ τύχοι τῶν ἐν τῷ σώματι κυριώτατον ὑπάρχειν, κυρίον ἀπάντων ὄντων.

cervare velle, exsuperantiæ crimen post se trahere videatur.

Patet etenim abundè jam satis, quam malè Hepar se omnium Medicorum confessione caput Extorum esse jactaverit, cum contrarios habeat summos Artis Conditores: imò & ipsum suum *Riolanum*; utpote qui me expressè (e) *nobilissimam totius corporis partem, humaniq; corporis Solem* vocat, & idèò demonstrat, quod inter partes corporis nulla deprehendatur, tanto artificio, tantoque apparatu exornata, sicuti Ego.

(e) Antroph.
l. 3. c. 12. p. 232.

Adjunxit igitur Medicos Aruspibus Hepar, non nisi, ut apparet, eo fine, ut his pondus addat, Medicosque in sua castra alliciat. Quare sicut horum consensum vano sibi arrogasse ausu mihi gratulor; ira contra illorum applausus nihil omninò me moratur, cum Aruspicum in re Medicâ non sit ea autoritas, ut pro lubitu de principatu viscerum decernere possint, utpote qui tantùm superstitionis suis nugis inhiantes, de vero singulorum viscerum usu parùm erant solliciti, ne dicam, quod eam planè ignorarint; hinc formosâ tantum hepatis facie allecti, ei principatum detulerunt. Similes sanè pueris, qui ex vestitu solùm, non verò aliis etiam circumstantiis, de quibusvis judicium consueverunt ferre.

Miror autem Aruspibus Hepar non addidisse quoque coquos, laniones, gulosos, similiaque abdomina infaturabilia, cum notum sit, quanto in honore hi homines viscus istud habeant, non quia me majora officia præstat vivis, sed quia majora & plura iis suppeditat frustra, ventrique natos me citius fatiat.

Sit ergò Hepar omnium Aruspicum confessione caput extorum: imò concedam ei & hoc nunc, quod olim se fuisse gloriatur, dum circa finem inquit: *Olim in Aruspici-*

ruspicinâ extispicii prima pars semper fuit Hepar; sit scilicet & nunc in Aruspicinâ extispicii prima pars: quia tamen omnium Medicorum, in primis Principum applausu eget, quem tantum hîc desideramus, cum principatu suo meritò ad infima subsellia rejicitur.

XVI

Conatur quidem principatum eò magis stabilire, dum se *sedem naturalis facultatis* esse plenis buccis extollit. Verum frigidò nimis leviq̃ue argumento. Nam, sit Hepar sedes facultatis naturalis; Quid verò inde sequetur? esse jecur me nobilius viscus? Nullo modo. Quod si enim facultas Vitalis nobilior est naturali, utiq; & viscus illud, in quo refidet facultas vitalis, nobilius erit illo, in quo dominatur naturalis. Quis verò Medicorum hunc honorem mihi denegavit, ut me sedem facultatis Vitalis esse renuerit? Nemo sanè. Ipse quoque *Riolanus*, summus aliàs Hepatis Patronus, id fatetur, (f) dum me expressè *facultatis & spiritus vitalis fontem* nominat. Aliorum autem testimonia non adducam, ne vino, quod dicitur, vendibili hederam suspendere, & rem alioquin satis notam inutili illustratione tædiosam potius reddere videar.

( ) L. cit.

XVII.

Pari quoque ratione confutantur & reliqua verba, quibus paulò pòst Principatum suum adhuc magis confirmare conatur, dum inquit: *Ex me sanitas & integritas partium corporis dependet; Si vita homini contingit optima, Fecoris virtuti tribuenda est; ut hepar valet, ita reliquum corpus; ut mihi malè affecto succurratur, mea incommoda in facie patefacio, & cordi communico. Qualis color Hepatis, talis in vultu efflorescit, quin etiàm vultus index & internuncius est meæ egritudinis.* Fateor sanè, hæc verba magni esse momenti, cum in paucis istis lineolis plurima media lateant, quæ principatum ejus affirmare videntur.

Verum

Verùm saluares est. *Dependere ex hepate sanitatem & integritatem partium corporis*, nemo, ut opinor, negabit. Quod verò ex *solo* Hepate ea dependeat, probare, hic labor est. Nego namque, imo constanter nego, ex sola hepate sanitatem partium corporis dependere, cum omnium Medicorum consensu non tantum jecur, sed & reliqua viscera ad sanitatem hominis constituendam concurrere debeant; Neque is proprie sanus dicatur, cujus vel minimum viscus laborat, nisi sanitatis vocabulum a deo latè extendere velimus, ut non tantum reuera sanos, sed & eos, qui licet ægrotent, quia tamen munus suum aliquo modo obire possunt, ideò sani audiunt, sub impropria suâ significatione comprehendat.

XIIX.

Simili modo non negamus, *Vitam hominis optimam jecoris virtuti tribuendam esse, & ut Hepar, ita reliquum quoque corpus valere*. An verò & hæc de solo jecore dici possint, judicent omnes Medici, in primis ii, quibus experientia practica majorem in ægitudinibus viscerum notitiam conciliavit. Quid quæso Febris? annon morbus Cordis? Jam verò dicere ausim, solius febris tot esse species, quot sunt morbi Hepatis. Taceo reliquas tam meas, quam cerebri, lienis, ventriculi, & cæterorum viscerum ægitudines.

XIX.

Prætereà, si in mustaceo isto laureolam quærere volupe esset, mihi potius hunc honorem deferendum esse, vel exinde demonstrare possim, quod reliquis visceribus omnibus corruptis, tandiu tamen vivat homo, quamdiu mihi salvum & incolume esse contingit. Non repetam jam ea, quæ ex Observationibus Cl. Virorum in *Triumpho* mihi erecto sunt notata; Vixisse scilicet quosdam læso, imò absente uno ex reliquis visceribus, atque ita etiam Hepate, neminem verò, ne quidem læso tantum

XX.

C

tantum

tantum corde, supervixisse. Ut ita majori jure de me ipso gloriari possem, mihi soli sanitatem hominisque vitam tribuendam esse. Verum pergamus in jecinoris verborum examine.

XXI.

Ut mihi, pergit, male affecto succuratur, mea incommoda in facie patefacio, & cordi communico. Hem ferrea moenia! Hepar affectus suos in facie exponit, ergo est pars princeps. Sed & ego incommoda mea in facie patefacio, idem faciunt, & cerebrum & pulmones & lien, & reliqua viscera. Ergo omnia erimus partes principes. In Lipothymia eamque succedente syncope, in quibus ego primario afficior, facies nimio pallore perfunditur. In febribus ex colore faciei livido, me malignitate distarum febrium infestari judicant Practici. In intemperie cerebri calida facies & oculi solito rubicundiores apparent; in frigidam vero pallore deformantur. Pulmonibus a naturali statu & colore ad praternaturalem & lividiorem recedentibus, faciei quoque colorem lividiorem apparere, nemini non notum. Ita quoque, si tota facies inflammata sit, totum quoque pulmonem inflammatum esse, censent periti. Sic Liene affecto non solum faciem, sed & totum corpus colore malicorio simili, plumbeoque defoedari olim jam docuit *Hippocrates*. (h) Adderem hic & icterum nigrum, nisi hujus primariam sedem lienem esse negarent Optimi quidam Medici, & ex his imprimis Princeps ille Practicorum Felicissimus *Felix Platerus*. (i) Plura non addo. Sufficit demonstrasse, faciem esse speculum illud, in quo non tantum hepatis, sed & aliorum viscerum laciones representantur. Quod pro more suo observans summum illud veritatis tribunal *Hippocrates*, faciem cadaverosam, ex morbis lethalibus, diversas corporis partes excruciantibus, oriundam, quam ab hoc Autore sumpto

cogno-

(h) de intern. affect. p. 549. l. ult. & pag. 550. 17.

(i) Prax. med. T. 3. c. 2. col. 39.

cognominie, Hippocraticam vulgò vocant, ita depinxit:

(k) *Nasus acutus, oculi concavi, collapsa tempora, aures frigidae & contractae, imisq; suis fibris inverſae, cutis circa frontem dura, intenta & resiccata, & totius faciei color ex viridi palleſcens, aut etiam niger, aut lividus, aut plumbeus.*

(k) Prænot.
p. 16 l. 31. &
Coac. Prænot.
aph. 211. p.
152. C.

Verùm, ut dolos hinc quoque à jecinoite confutos dis- **XXII.**
solvamus, obiter monemus, non semper hepate malè af-
fecto indicia apparere in facie; dantur enim etiam in-
commoda quædam hepatis, quorum nulla in facie ob-
servantur vestigia, Ita in dolore hepatis ex flatibus orto,
colorem corporis & faciei non mutari, expressè scribit Cele-
berrimus *Sennertus*. (l) idem nec in hepatis inflatione ac-
cidere, alibi (m) iisdem docet verbis.

(l) lib. 1.
Pract. part. 6.
f. 2. c. 6. p. 777.

Verùm quia vanum inde pro Principatu argumen-
tum emergit, largiamur hepati, quod incommoda sua in
facie patefaciat. Imò & hoc, quod sua incommoda mihi
quoque communicet. Modò posterius eâ tantùm ratio-
ne fieri credatur, quâ servus malè affectus, officium suum
deserens, Domino incommoda sua communicat. Aliàs
enim, si cuncta probe ponderentur, patebit, quod ego
potiùs incommoda mea omnia hepati communicem;
neque tantùm hepati, sed & omnibus reliquis visceribus.

(m) lib. 1.
Pract. p. 6. f. 2.
c. 3. p. 671.

XXIII.

Possè hæc, quæ protuli, uberrimis probare exemplis,
& quomodo me languente mox totum quoque corpus
languat, abundè satis demonstrare; verùm quia vel so-
la rei ipsius evidentia pro me militat, hisce non immora-
bor, sed potiùs ad reliqua verba confutanda propero.

C 2

Est

(k) *ῥίς ὀξεία, ὀφθαλμοὶ κοίλοι, κροτάφοι συμπεπληκότες,
ὤψα ψυχρὰ, καὶ ζυνοεαλμένα, καὶ οἱ λοβοὶ τῶν ὠτων ἀπι-
σσομένοι, καὶ τὸ δερμα τὸ ἐπὶ τὸ μέτωπον σκληρόντε καὶ ὠει-
πέσμενον, καὶ τὸ χρώμα τῶ ζύμπαντι ὀχλωρόντε, ἢ καὶ μέλαν
ἰόν, καὶ πελῖον ἢ μολιβδαῖδες.*

XXIV.

Est autem hic eorum tenor: *Qualis color hepatis, talis in vultu efflorescit.* Eja jecur insolens, certè nimis multa, & quidem absque omni fundamento, tibi attribuis, dum colorem faciei ex tuo colore deducis, & talem tantum in vultu efflorescere contendis, qualem tu possides; cum tamen ipse Tuus *Riolanus* aliud doceat, dum quodam in loco (n) egregiè demonstrat, quod, *qualis humor in venis dominatur, talis quoque in vultu efflorescat, colore designatus.* Dixi autem absque omni fundamento Hepar hæc sibi tribuisse. Nam colorem cutis, atque ita & faciei, non ab hepate, sed ab humoribus in corpore prædominantibus, omnes ferè deducunt Medici.

(n) Antrop.
I. 4. c. 3. p. 267.

XXV.

Colligitur id ex ipso quoque *Hippocrate*, qui colorum corporis mutationes ex sanguine, aut humore in venis prævalente, derivat, dum inquit: (o) *Colorum mutationes contingunt, hoc (thorace intellige aut corde) venas constringente & laxante. Laxante igitur, colores rubicundi fiunt, bene colorati & pellucidi, constringente verò, ex virore pallidi & lividi. Qui certè evariant, prout præsentis cuius, ad sunt colores.* Quid quæso his clarius veriusque dici potest? Ita etiam *Vir* incomparabilis *librum* suum *de Humoribus* (p) his incipit verbis: *Humorum color, nisi ij ad profunda corporis se receperint, velut in cute efflorescens conspicitur.* Quibus expressè docet, colorem cutis pro ratione humorum in corpore abundantium variari, & hinc cutem in sanguineis rubram aut roseam; in biliosis subflavam; in melan-

(o) de ofs.
Nat. p. 280.
l. 22.

(p) 47. l. 7.

(o) Καὶ τῶν χρωμάτων αἱ μεταβαλαὶ γίνονται, ταύτης (καρδίας) ἀποφυγῆς τῆς φλέβας, καὶ χαλῶσης. χαλῶσης μὲν ἐν ἐρυθρᾷ τὰ χρώματα γίνονται, καὶ εὐχροα, ἀφ' ἀνείας συνωγῆς ἢ χλωρᾷ καὶ πελιδνᾷ. τὰ ταῦτα ἢ παραλλάσσει ἐκ τῶν παρεόντων ἐκάστῳ χρωμάτων.

(p) τὸ χρωμάτων χυμῶν, ὅκως μὴ ἀμπατίς ἐστὶ τῶν χυμῶν, ὡς περ' ἀνθρώπων.

lantholicis fuscam aut nigram; & in phlegmaticis albam aut pallidam apparere, prout scilicet hic vel ille humor in corpore abundat. Colores namq; (verba sunt Divini Senis in allegato libro) (q) neq; in anni temporibus, neq; in aquilona-^{(r) p. 51. l. 32.} libus, neq; in australibus constitutionibus similes sunt, neque in etatibus, neq; cum sibi quispiam, neq; cum alter ad alterum confertur.

Adstipulatur Hippocrati Galenus, qui itidem passim cu-XXVI. tis colores ab humoribus deducit, & tales totius corporis vel partium colores esse docet, quales humores in eos influunt. Audiamus Virum Multifscium. Colores, inquit, (r) mutabuntur succorum occasione, qui a naturali specie recesserunt, vel qui in altum corpus sunt reversi, vel cutem veluti perfuderunt. Et mox: (s) Omnis vitiosus succus sua specie etiam totius corporis colorem alterat, ut in morbo regio, & hydericis & elephantia, & splenis & jecinoris imbecillitate. Existit autem ad portionem & in quacumq; particula, coloris mutatio. Et alibi: (t) Color a succis provenit, non ex solidis animalis partibus, &c. Nam si nec ambientis violentia calidi frigidive, nec nullus animi affectus subsit, certissima succi animalis cognitio ex

(r) de symp. caus. l. 3. c. 5. cl. 3. f. 30. A.

(s) L. cit.

(t) de sanit. tu. l. 4. c. 4. cl. 2. f. 84. A.

C 3 colore

(q) Τα χρώματα ἔχ' ὁμοία ἐν τῆσιν ὥρησιν, ἔδ' ἐν βορείοις. σι καὶ νοτίοιςιν, ἔδ' ἐν τῆσιν ἡλικίησιν, αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν. ἔδ' ἄλλ' ἄλλω ἔδ' ἐν.

(r) χρώματα μὲν ἔν' ἰσὸν ἀλλὰ χθῆσεται, ἀφ' τῆς χυμῆς ἐξ-
ισαμένως τῆς καὶ φύσιν ἰδέας, ἢ ἰσωνοσέντως εἰς τὸ βιάθ' ὅ, ἢ οἷον Ἰπικλύζοντως τὸ δέρμα.

(s) ἡ κακοχυμία πάντα καὶ τὴν ἑαυτῆς ἰδέαν ἄλλοιοὶ καὶ τὴν ἅπαντ' ὅ τῶ σώματ' ὅ χροῖαν, ἐν ἰκτέροις τε καὶ ὑδέροις καὶ ἐλε-
Φασι, καὶ σπληνὸς καὶ ἥπατ' ὅ ἀπνίαις.

(t) τὸ γὰρ χρώμα τῶν χυμῶν ἐστίν, καὶ τῶν στερεῶν τῶ ζώω μο-
ρίων, &c. χωρὶς ἢ τῶ βιάζεσθ' τὸ πρῆσάμενον ἐξωθεν ἢ τοι-
ψυχρὸν ἢ θερμὸν, ἢ τί παθ' ὅ, ἀψευδῆς ἐστίν ἢ ἐκ τῆς χροῖας
τῶ ζώω ἀγνώσις τῶν χυμῶν.

(u) Comm.
in 1. aph. 2.
Extr. f. 3. D.
de Elem.
1 2. c. 2. cl. 1. f.
9. A. Comm.
1. in Hipp.
de humorib.
t. 1. cl. 3. f. 226.
seq. &c.

XXVII.

colore datur: Et hanc suam sententiam Vir summus hinc inde (u) sæpius repetit, coloremque cutaneum non hepatis, sed succis seu humoribus in corpore contentis acceptum fert.

Sed mittamus autoritates, cùm plurimæ pro nobis militent experientie. Cur amabò Ictericorum corpus totum croceum cernitur? quia scilicet hepate aut folliculo fellis officium suum non faciente, bilis retinetur, retenta redundat, redundans in cutem effunditur. Cur Scorbuticorum facies pallida est, & livida quasi, aut ex pallido in fuscum vergens? quia nimirum sanguis eorum, ichorosis nigrisque humoribus inquinatus, partibus vultus affunditur. Cur Cachecticorum cutis pallefcens, livida & plumbea conspicitur? quia nempe humorum serosorum, crudorum & pituiforum in corporibus istis magna reperitur quantitas. Et sic in aliis. Nec est quod quis excipiat, hæc in statu solum præternaturali locum habere, hepatis autem verba de naturali tantum constitutione esse intelligenda. Nam neque sic quicquam evincit. Cum in naturali statu color cutis floridus etiam à floridis tantum succis ortum habeat, quorum officinam hepar esse quis solidè probabit?

XXIIX.

(x) Argent.
in art. medic.
Gal. Comm.
2. de signis
c. 8. p. 213. A.

XXIX.

Cum igitur color cutis, (verba sunt Argermerii) (x) efflorescat ex humoribus subjectis, etiam oportet fieri colorem, qualem requirit proportio humorum, à quibus fit, non qualem hepar præ se fert.

Tandem ultimum Hepatis medium, quo principatum sibi deberi contendit, hujus est commatis: *Quin etiam pulsus index & internuncius est meæ ægritudinis.* Sed quid tum? An quia pulsus ægritudines Hepatis indicat, Hepar corde erit præstantius? Neutiquam. Quemadmodum enim pius ac fidelis Oeconomus damnum sibi

sibi suisque ex unius suorum domesticorum infortunio
 imminere prævidens, ei mox succurrit, & ut restitua-
 tur, omnibus contendit viribus: ita etiam ego, utpote,
 verissimus corporis Oeconomus, videns, ex ægritudine
 hepatis mihi tandem reliquisque visceribus damnum e-
 nasci posse, illud mox pulsu artèriarum iudico, ut ma-
 lum hoc tempestivè emenderetur; & in primâ, quod dici-
 tur, herbâ suffocetur. Quod si verò omnes illum Oeco-
 nomi conatum extollunt, ut extollunt, cur quæso hæc
 pietas mea in pejorem rapitur partem?

XXX.

Et hæc de primo disceptationis nostræ capitè, Prin-
 cipatu scilicet, de quo plura alia adhuc addere possem;
 nisi *Triumphus* supra citatus hoc labore me sublevassèt.
 Descendo ad secundum Controversiæ nostræ mem-
 brum. Quèmadmodum enim jecur in Querimoniâ suâ
 satis frigidè se extorum esse caput probavit, ita etiam non
 minùs iniquè se *Principium cæterorum viscerum esse* jactavit;
 idque paucissimis, attamen minimè veris, verbis. *Ex me,*
 inquit, *reliqua viscera dependent.* Antèquam ad hæc re-
 spondeamus, duo præmonenda veniunt: quorum prius
 est, quasnam partes, hîc per viscera intelligat Hepar?
 posterius, quomodo ea à se dependere velit. Neq; enim,
 quod doleo, mentem suam satis apertè explicavit He-
 par, quia, ut reor validis rationibus, quibus petitum suum
 stabilire potuisset, caruit. Ego tamen divinando mentem
 ejus assequat.

XXXI.

Et quidem quod ad prius, cum Hepar Haruspibus
 tantam auctoritatem tribuat, ut & ex eorum consensu se
 principem corporis partem esse gloriètur, non dubito,
 quin hic per viscera eas intelligat corporis partes, quas,
 cum inter reliquas maximè extare videantur, Aruspi-
 ces Extæ appellarunt. Earum recensente *Riolano* (y) se-
 prem

(y) Antroph.
 l. 2. c. 21. p. 121.

ptē numerarunt, quæ sunt Cor, Jecur, Splen, Stomachus, & duo Renes. Et hæc sunt illa viscera, de quibus hic loquitur Hepar. Quod verò ad posterius, ut patiens me expediam, autumo, quod hepar eatenus reliqua viscera à se dependere velit, quatenus se vasorum, (quæ viscerum stamina quasi & fundamenta consensu omnium Medicorum audiunt,) primum principium credit. Hujus verò falsitatem si demonstravero, quid nisi uno icu totam de dependentia viscerum hepatis arrogantiam prostravero?

XXXII.

Ut verò eâ, quâ decet, methodo demonstrationem illam aggrediar, sciendum, me hîc per vasa intelligere organa illa corporis humani, per quæ, ceu per rivos quosdam, aut canales, materia ad partes fertur. Hæc vasa ratione materiæ, quam vehunt, quadruplicia meritò statuuntur. Ita ut alia vehant chylum, quæ chylifera vocantur; alia sanguinem, quæ Sanguifera dicenda; alia spiritûs animales, quæ Spiritifera nominanda; alia deniq; serum, quæ Serifera nuncupanda. *Chylifera*, communiter *Lactea* dicta, sunt vel mesenterica, quæ chylum in intestinis sugunt, & in glandulam mesenterij mediam, adeoq; in subjacens Receptaculum eructant: vel Thoracica, quæ chylum ex Receptaculo ereptum in axillarem evomunt. *Sanguifera* vel deferunt sanguinem à corde ad partes pro nutritione earum, dicunturque communiter *Arteria*; vel referunt sanguinem à nutritione partium supervacaneum à partibus ad Cor, & vocantur *Vene*. *Spiritifera* itidem sunt duplicia, vel enim deducunt spiritûs animales pro sensu & motu ad partes, quod *Nervi* faciunt; vel reducant spiritûs animales superfluos, in partibus condensatos, & in aquam conversos à partibus, quod *Vasa Lymphatica* præstant. Tandem *Serifera*, aliàs *Ureteres* dicta, serum

rum in renibus à sanguine segregatum in vesicam urinariam ferunt.

His dictis non sine causâ quæro, quænam horum vasorum ab hepate dependeant? Non sanè *Ureteres*. Nam, utut de horû vero principio nõ cõsentiant Autores, nunquam tamen hepar in controversiam vocant. *Riolanus* *Ureteres* non à renibus, sed potiùs à vesica oriri scribit,

(a) *cum quia membranosi sunt, tum quia integri à renibus separari queunt.* Ad stipulatur *Riolano* *Plempius*, qui contrarium sentientes duplicis erroris insimulat, (b) & quidem primò, quia verius nulla pars ab alterâ oritur: secundo, quia etsi pars aliqua ab aliâ oriretur, ut tamen hoc fieret, deberet altera alteri substantiâ esse similis, quæ similitudo inter renes & ureteres non intercedit, sed inter hos & vesicam, ut videre licet.

Verùm nec similitudo (verba sunt *Cl. Th. Bartholini*) (c) *cum vesicâ nos movet; quia 1. ureterum peculiaris ab utroq; distincta est natura, ipso etiam fatente Riolano. (d) 2. renum ventriparum absimiles. 3 non omnia referunt naturam sui ortûs aut colorem, ut in aortâ & cavâ videmus. Neq; cohesio cum vesicâ quicquam inferi, cum arctior hic quàm in renibus non sit, commode inter membranam vesicæ & muscolum separabilis.* Unde rectè *Divinus Senex*: (e) *Ren cavitate suâ ad magnas venas situs est, unde procedunt ex ipso vena in vesicam.* Cui consentientem *Galenum* (f) haud grave foret adducere; nisi ipsa hîc natura militaret.

Nec *vasa Lymphatica* ab Hepate dependere jure quis dicet, si consideret, quod paucissimi eorum rami tantum ex hepate oriantur, plurimi verò vel ab aliis visceribus, vel ab extremis partibus seu artubus. Digna sunt Lecto-

D rum

(e) Ο δ' ενεφρος τὰ κοίλα ἐαυτῶ πρὸς τὰς φλέβας ἔχων καὶ τὰς μεγάλας, ὅταν σκπεφύκασιν ἐξ αὐτῆς αἱ φλέβες, αἱ ἐς κύστιν.

XXXIII

(a) Enchirid. l. 2. c. 29. p. 150
Anthr. l. 2. c. 27. p. 147.
(b) Fund. Med. l. 2. c. 8. p. 133.

(c) Anat. Ref. l. 1. c. 19. p. 125. 126.
(d) Anthr. l. c.

(e) de off. Nat. p. 274. l. 35.
(f) de usu part. l. 3. c. 13. cl. 1. f. 146. C. & de Anat. viv. sp. f. 52. D.
XXXIV

(g) de vas.
Lymphat. in
brutis. c. 5.
p. 32.

LVXXX

rum auribus sequentia, primi horum vasorum tam in homine quam brutis Inventoris, Oculatissimi Th. Bartholini verba: Exortus, inquit, (g) Lymphaticorū vasorum est ab extremis partibus seu artibus. & visceribus, hepate nempe, ex quo cum ramis portae prodeunt, vesicula felleis, &c. Quā parte verò ex artibus prodeant, an à venarum extremis, vel musculis, necdum oculus assequi potuit, ob vasorum subtilitatem. Conjectura si quis locus, à partibus nutritis debent emergere: quanquam nec à venis capillaribus impossibilis est exortus. Quia in nervis circulationem admittunt, nullam commodiorem hanc viam inveniunt, &c. umq; ex nervorum summis particulis progredierentur. Hæc est illa verissima de vasorum aquoformum exortu sententia, quam subsequens diverforum Anatomicorum examē adeò comprobavit, ut magnos Riolani insultus huc usque sustinuerit.

XXXV.

(*) de Corp.
Hum. Fabr.
L. 4. c. 6. p.
507.

LVXXX

Præterea neque etiam Nervos hepatis debent ortum. Magnum quidem semper fuit inter eruditos de nervorum ortu certamen, nullus tamen, ut optimè observavit Optimus Vesalius, (*) Jecur aut aliud ejus generis viscus nervorum judicavit esse principium. Quia tamen aliqui nervos venarum propagines crediderunt, vel hæc ratione ab hepate eos derivandos esse instare quis posset. Verum præterquam quod falsum sit, ab hepate ventis oriri, ut mox patebit, durum quòque est credere, esse nervos venarum propagines, cum nedum quidem ullius ocularis demonstratio confirmaret, apparere in cerebro nervorum venarumque conjunctiones. Certum namque est, quod Principium dispensationis, vel pars, unde origo nervorum immediata, est medulla oblongata prout partim est intra cranium, partim extram spinam. Et hæc verissima sententia non tantum ex similitudine substantiarum medullaris & nervalis, verum

verum etiam oculari experientia confirmatur, ut verissimè testatur Cl. Bartholinus, (h) consentiente Riolano. (i)

Verum de Venarum principio quid dicam? Scio, quanto sibi hactenus artificio hepar hunc honorè ascripserit, adscriptum defenderit, attamen omninò repugnante Naturâ. Nolo jam ea, quæ in hanc sententiam in Triumpho mihi erecto, prolata sunt, repetere. Utinam remotis mediolorum velis ipsam naturam consulant adversarii, & num hepatis, an verò mihi firmitus venæ implantentur, ipsis suis oculis perspiciant, sponderem sanè mihi, si non omnium, plurimorum tamen assensum. Ipse certè Riolanus, maximus hepatis defensor, autopsiâ victor calculum suum jecori denegavit. Sic autem ille: (l) Truncus vena cava vulgò dicitur oriri ab hepate, & dividi in truncum superiorem & inferiorem, quasi essent separati, ut in caudice Aortæ emergentis à Corde: sed ocularis investigatio demonstrat, Truncum vena cava esse separatum ab hepate, quod subsus perrepiat, &c. Verissimè igitur Divinus Plato (m) me Fontem venarum, & Aristoteles (n) Principium venarum vocarunt.

Multò minùs autem Arteriarum Principium credendum est hepar, cum omnium ferè Medicorum applausu, & ipsius Naturæ assensu, hæ solæ meæ sint filia, mea proles. Has enim, licet eas cum venis gemellas produxerim, surreptis tamen venis, & quasi ex sinu meo abstraxeris, solas hactenus mihi insolatium inviolatas reliquerunt Mortales, atque intaminatas. Nec nisi se piaculari, culpâ notassent, aliter facere potuissent. Adeò enim manifesta est arteriarum in sinistro meo thalamo radicatio,

D 2

ut in

(m) πηγήν τῶν φλεβῶν.

(n) ἀρχὴν τῶν φλεβῶν.

(h) Anat. Ref.
l. 3. c. 3. p. 317.
& libell. 3. c. r.
p. 449.
(i) Anchróp.
l. 4. c. 2. p. 262.
XXXVI

(l) Enc. Anac.
l. 2. c. 27. p. 439.

(m) in Timæo
p. 70. A.
(n) de Part.
An. l. 3. c. 4.
p. 1151. D.
XXXVII

(o) de Hipp.
& Plat. Decr.
l. 6. c. 3. f. 262.
F.
(p) Lic. G.

ut incomparabilis Galenus (o) non fit veritus in hac prorumpere verba: *Summa impudentia est, velle aliud viscus, quam cor Arteriarum principium constituere.* Et mox (p) *Quod si affirmare, aliunde originem arteriarum existere, summe impudentiae censeatur, restabit, ut maximas arteriarum partes minimarum esse principia statuamus: at maxima latissimaeq; ex omnibus animalis arteriis proculdubio ille sum, quæ ex corde proveniunt.* Ah! utinam idem de Venis pronunciaffet! Certè optimo jure id facere potuisset, cum etiam maximæ latissimæque venæ ex corde, non verò aliunde, procedant.

XXXVIII

(q) pag. 3.

(r) Dub. de
Lact. c. 4. p. 29

Restant Lactea utraq; que, quæ, sicut distincta sunt à venis mesaraicis vasa; (ex mesenterico namq; ramo venas Lacteas derivari, nemo in sectione animalium versatus ausit affirmare. Nihil tale oculus vidit, aut manus detexit, & usus utriusq; reclamat; inquit Cl. Th. Bartholinus in defensione Thoracicarum Lactearum. (q) quam masculè contra Riolanum instituit.) ita etiam nullo modo ex hepate oriuntur. Non fanè Lactæ mesentericæ. Harum enim, post Lymphaticorum felicissimam detectionem, nulla omnino circa hepar apparent vestigia. Verissimè enim & hîc candidus Bartholinus: (r) *Quum nullas ad hepar lacteas observaverim, quosq; credidimus lacteas, esse lymphatica vasa, aquam ex hepate referentia ad receptaculum, mutare sententiam cogor,* & re-

(o) ἀναίχυντα πάντως γὰρ ἐστὶν ἄλλο ἢ σπλάγχνον δερτηριῶν ἀρχὴν ὑποθεῖναι.

(p) Εἴπερ ἀναίχυντόν ἐστι τὰς δερτηρίας ἐπιώθεν ἀρχαὶ φάναι, τὰ μέγιστε μέρη τῶν ἀρτηριῶν ἀρχαὶ τῶν μικροτέρων γνήσονται. (Κρύπτει ἐν ἀπασῶν εἰς τὴν ζωὴν ἀρτηριῶν αἱ τῆς καρδίας ἐκφυόμεναι.

& receptaculum solum pro loco communi agnosco, in quod omnes Lactea confluunt, & Lymphatica ipsa nostra infra diaphragma. Aut igitur è receptaculo & glandulis ortum suum trahunt Lactea mesenterica, & in intestina desinunt; aut ex intestinis exoriuntur & in receptaculum commune terminantur, ut Viris Cl. *Deusmgio* (s) & *Glissonio* (t) placuit. Multò verò minùs Thoracica ab hepate propullulant, quipq; quæ cum eo nullum omninò commercium habent, sed inter receptaculum chyli, glandulasque lumbares Bartholinianas, & axillarem sinistram ita feruntur, ut aut hinc aut ibi orientur.

(s) Inst. Anat. part. 7. c. 3. par. 1. seq. (t) de Anat. Hep. c. 45. p. 440.

XXXIX.

Liquet igitur ex hæcenus prolatis, præter quorundam ramorum Lymphaticorum, nullius vasis principium esse jecur. Liquet etiam, quàm minùs verè hepar ex se reliqua viscera dependere dixerit. Quem honorem quamvis arroganter mihi non tribuam, tribuit tamen ultrò ipse *Riolanus*. Ne & hinc præter fidem quicquam dixisse videar, Viri Summi ipsissima referam verba, judicium iudicibus relicturus. Sic autem ille: (u) *Inter partes corporis nulla deprehenditur tanto artificio tantòq; apparatu exornata, sicuti Cor, (NB.) quia principium totius corporis debuit in se continere omne id, ex quo reliquum corpus conflatum, inquit Avicennas, adeò ut in corporaturâ cordis omnis corporis partes similes reperiantur, ac si deberent cordi suum ortum. Nam invenies in Corde carnem, membranam, cartilaginem, ligamenta, fibras, venas, arterias, nervos, osculum, adipem, & interdum pilos, quando pilosum evadit, unde colligere licet, (NB) Cor esse fundamentum reliquarum partium corporis. Hæc Riolanus.*

(u) Anthrop. l. 3. c. 12. p. 237.

XL.

Ast confero me ad *Primogenituram*, quam sibi hepar his verbis ascribit: *Primogenituram non cedam cordi, quod sui principium obtinet in guttâ sanguinea, in ovo latente: Con-*
similis

similis est in animalibus exortus, corcusculum palpiat, quia animatum à sanguine. Testem appello Haru eum, qui sanguine ortum & motum insundere cordi affirmat. Ex his tale formatur consequens: Quia cordis, cum materia, tum motus causa solus est sanguis, merito is corde prior existet; Cum verò sanguis ex adversariorum mente nullibi nisi in hepate generetur, uti que & hepar corde prius existet.

XLI.

Verum hæc omnia falso isto nituntur argumento: sanguinis officinam non esse Cor, sed Hepar. Hoc autem fundamento labefactato, merito speciosum à jecinore superinstructum ædificium corrui. Falsum quippe est, quod Hepar sanguificationis verum & genuinum sit organum, quia falsa sunt media, quibus sibi officium hoc vendicat, ut postea patebit. Quod verò Primogenituram attinet, nolo jam, quæ hoc in puncto in contemptum meum proferuntur, enarrare, nec illa, quæ pro me in *Triumpho meo* adducta sunt, repetere. Imbecillo cerè stant pede media illa ex hepatis Querimoniâ paulò ante pro suâ Primogeniturâ citata, cum sanguis neque sit materia mea, nec motus mei causa.

XLII.

Nego, inquam, *me primordium meum obtinere à guttâ sanguineâ*, quia, plurimorum Medicorum consensu, omnium viscerum primordia seu prima stamina ex semine sunt conflata. Confirmat id Physiomystrarum experientia, qui abortum primorum dierum ex fibris albis lacteis constare testantur. Neque repugnante ipso *Hippocrate*, quippe qui in geniturâ, sexto post conceptionem die rejectâ, itidem *fibras albas & crassas* (vitium subest typographicum in versione latinâ *Fæsi*, nec emendatum in recentissimâ Editione ubi pro *crassa* malè legitur *tenues*.) in membranâ annotavit. (b)

Nec

(b) de Nat.
pueri.
p. 216. l. 43.

(b) ἐν δ' ἐ τῶ ὑμένι ἐφαίνοντο ἐν ἔσσει ἵνες λευκαὶ καὶ πικραῖ;

Nec ferit me *exemplum ab ovo* desumptum, quo pri- XLIII.
mogenituram suam firmare contendit jecur, dum *in ovo*
guttam sanguineam latere dicit. Nam concedimus ei liben-
ter, & ultro damus, guttam illam sanguineam prioribus
incubationis diebus latere in ovo. Quid verò inde? An
ideò corculum non aderit, donec se exserat gutta illa &
salire incipiat? Minimè. Unde enim gutta illa? Sed,
non adfit Cor, donec gutta appareat, quid tùm? Atqui
gutta nihil aliud est quam Cor. Quod olim jam observa-
vit *Aristoteles*, qui in gallinarum ovis, tertio post incuba-
tionem die, in majoribus verò avibus paulò tardiùs Cor,
quasi punctum sanguineum, in candido liquore consistere,
punctumq; illud salire jam & moveri ut animal, scribit. (c) de hist.
Nec citra recentiorum applausum. Sic enim laudatissi-
mus ille Naturæ Promus condus *Aldrovandus*: (d) *Si pueri*
generatio in utero eodem modo se habeat, ut in ovo, quod doctif-
simis verbis docere Hippocratem, Medicorum Coryphæum, o-
stendimus, ut ex sanguineâ illâ guttâ Cor generetur, quod ex
palpitatione, quæ solius cordis passio est, Aristoteles Pliniusq;
probant, & ego meis oculis vidi, non video, quomodo Galeni
doctrina defendi queat, dum jecur primum nasci putat. Quò
minus enim hujus partes agam, mihi obstat propria observatio.
Consentit Ill. *Harveus*. (e) qui ideò & *Fabricium ab Aqua-* (d) Exerc. 17.
pendente reprehendit, quod punctum hoc pro corpore P. 66. & 27.
foetus acceperit: & *Aldrovandum*, quod successu tempo-
ris alterum punctum saliens pro jecore venditârît.

Neque obstat, Cl. *Harvei* assertio, quam hepar hîc mi- XLIV.
hi objicit, qui mihi à sanguine ortum infandi affirmat.
Fecit namq; hoc *Harveus*, quia credidit, ex sanguine &
per sanguinem omnia fieri. Ne verò quis putet Naturæ

Filium

(c) Ὅσον σιγμήν αιματίνην ἐν τῷ λευκῷ ἢ καρδίᾳ, τῶν ὅ-
τὰ σημεῖον πηδᾶ ἢ κυνεῖται ὡσπερ ἐμψυχον.

(f) Ex. 19. p. 35. Filium *Harveum* hepatis ad eò favere, legat, quæso, sequentia ejus verba: *Absona*, inquit, (f) *prorsus est eorum sententia*, quanquam olim hodieq, passim obtinuit) qui jecur sanguinis officinam & autorem esse adstruunt, eòq, nomine ipsum inter precipuas, primòq, genitas corporis partes recensent. Quin etiam tanto viscus hoc honore dignati sunt, ut statim ab initio unà cum corde à matris semine oriundum dicerent; sabulamq, de tribus capellis, vesiculis nempe fictitiis, acriter nimis defenderent. E quorum numero *Parisanus* nuper, magno quidem, sed imprudenti animo, veterem cantilenam cecinit. Non animadvertentur scilicet hi boni viri, vesiculas in ovo moveri, cor micare, sanguinemq, jam perfectè coctum adesse, antequam hepatis vola aut vestigium conspiciatur, Profectò sanguis potius ipsius Hepatis efficiens, (quam hoc illius autor) censendus est. Nam post sanguinem, & ab ipso Hepar generatur, vasisq, sanguineis adnascentur.

XLV. Sed nego præterea, quod motus meus à sanguine dependeat, ut quidem Hepar somniat, dum inquit: *Corculum palpitat, quia animatum à sanguine*, & dum, ut eò majorem sibi concitet assensum *Harveum* testem adhibet, quem, quod sanguis motum mihi infundat, affirmasse, scribit. Verùm respondeo ad hæc omnia sequentibus *Riolani* verbis: (g) *Motum corporis non pendere ab affluxu sanguinis, ut statuit Aristoteles & Harveus confirmavit, inde manifestè probatur, quia Cor palpitat statim atq, formatum est, ut in ovis triduo incubatis à Gallinà observatum fuit: At tunc temporis Cor nondum excavatum est, nec admittit sanguinem, non cavitatibus efformatis. Accedit quòd Cor exvulsam & resectum à suis vasibus in animali vivente aliquandiu palpitare deprehenditur, sine ullo appulsu sanguinis. Ergò facultas pulsificæ cordi insita est, nec pendet ab appulsu sanguinis, quoad productionem; sed de continuitate motus verum est.*

(g) Anthropol. l. 3. c. 12. p. 240.

Sic

Sic igitur medijs, quibus pro Primogeniturâ pugnavit Hepar, feliciter discussis, patet, quanto jure laus primogenituræ mihi competat. In cujus fidem alia quoque adducere possem, nisi me hoc labore ipse sublevâsset *Riolanus*; quippe qui (h) Acutissimi *Cremonini* rationes, quibus me primùm generari & perfici probat, paucis comprehensas adducit, laudat, illustrat, atque defendit. Quare ad eum Lectorem curiosum plura desiderantem remitto, ut videat, quanta *veritas* sit (verba sunt *Avicenne*)

(h) L. cit. l. 6. c. 6. p. 395.

(i) quod primum membrum, quod creatum est Cor.

(i) Can. l. 3. fen. 21. tract. 1. c. 2. p. 920. b. lin. 57.

Restat tandem nobilis illa *Sanguificatio*. Hoc sanè minus licet jam à condito mundo, ita jubente ipso rerum sapientissimo conditore benignissimaque Naturâ, quam diligenter semper confecerimus, non defuerunt tamen qui me, non quidem labore, sed tantùm honore *αἰματώσεως* spoliare, eumque Hepati ambitioso deferre tentarunt. Nolo diversam meam fortunam ab ovo, quod dici solet, usque ad mala citare, factum id ex parte in *Triumpho meo* sæpius citato. Id solùm dico, satis me mirari non posse insolentiam Hepatis, quod, etsi post inventa ante decennium à Clarissimo Orbis Urbisque Hafniensis Anatomico *Thoma Bartholino* vasa Lymphatica, omni jam sanguificationis spe apud eos exciderit, quorum manus oculatæ soli credunt *εργασίαι*: argutis tamen medijs suis me denuò de Throno meo, tum feliciter conscenso, deicere, frustrâ licet, tentet. Cujus tela per *Bisium* nuper maximo conamine in me conjecta, quia fortissimè excepit, atque hepatis remisit *Bartholinus meus*: (l) Ego jam unice operam dabo, ut, quicquid jecur in Querimoniâ suâ hanc controversiam concernens per *Riolanum* protulit, brevissimè solùm diluam.

XLVII.

(l) in Spic. ex V. L. c. 7. p. 31. sequ.

Sunt autem hæc Hepatis verba: *Cordi permixtum est jecusculum, & separatim laborat pro Corde, sanguinem & spi-*

E ritus

ritus ei subministrando, cum nullam recipiat materiam nisi ab Hepate, imò plures partes meo sanguine solo nutrio, quàm Cor arterioso è meo sinu deprompto vivificat; ut insigni tabulà demonstravit Vesalius. Ad hoc opus possideo fabricam internam exquisitè accommodatam; Etenim chylum exceptum distribuo quoquo versum per meam substantiam, ut contactu & foru convertam in sanguinem, quem postea refundo Cordi vicino, quod alioqui brevi periret, nisi continenter ei opitularer ad restorationem Humidi Primigenii, & sui motus conservationem. Admissum sanguinem Cor momento transmittit in arterias, calore & spiritu dumtaxat auctiore imprægnatum. Natura nos concitavit inseparabili consortio, ut mutua nobis traderemus officia, per varias Anastomoses vasorum, in diversis locis constitutas. Eadem natura in corporis conformatione sanguinem maternam per umbilicalem venam ad Hepar assiduè dirigit, priusquam ad Cor perveniat, ut eum ipsi præpararem, istamq; gratiam à me reciperet. Haecenus Jecur.

XLIX.

Verùm partim falsa, partim adulterata sunt omnia, quæcunque à Jecore dicta sunt. Cordi, inquit, permixtum est jecusculum, & separatim laborat pro Corde sanguinem & spiritus ei subministrando. Nego consequentiam. Concedo quidem mihi permixtum esse jecusculum, nimirum eo modo, quo Dominis famulatio permiscetur servi, Regibusque subditi: Concedo quoque jecur separatim laborare pro me, scilicet pari quoque modo, quo servus laborat pro Domino; ut nempe heterogenea à sanguine, per circulationis leges hepar transcunte, segreget. Ast nego Hepar subministrare mihi pro alimento sanguinem & spiritus.

L.

Nam, ut de his primò agam; quos quæso spiritus mihi subministras, iniquum Jecur? dic sodes. Non certè *Animales*, cum eorum officina sit ventriculus medullæ oblongatæ nobilis. Neque etiam *Vitales*, qui à me ipso elabo-

elaborantur; Anverò *Naturales*? Atqui de horum existentiâ plurimi Medicorum dubitant. Et merito, cum omninò nulla adsit necessitas, quæ spirituum horum generationem evincat. Adde quod & moderna inventa, Hepati sanguificationem denegantia, & circularis sanguinis motus contrariam sententiam refellant. Imò quamvis hæc cuncta non admittantur, non tamen spirituum naturalium existentia statuenda videtur. Nam, (verbis utor Clariss. Kyperii) (a) *Physicis sanè principis repugnat, dari aliquem spiritui vitali priorem, qui nutritioni inserviat. Etenim si nutritio non antecedit vitam neq; instrumentum nutritionis prius esse potest instrumento vite. Et ideo vitalis spiritus prior aut saltem non posterior esse potest naturali spiritui. Imò quandoquidem vite propria functio nutritio est, idem videtur esse spiritus vitalis & nutritivus.*

Vid. Epist. 1. annexam Dissert. Nosstræ de Quidit. & Mat. Lymph. Barth. pag. 39. & 40.

(a) Anthrop. c. 15. parag. 16. p. 371.

Sed placet hîc facilitatem aspergere & concedere, dari spiritus naturales, eosdemque mihi ab hepate subministrari. Quo amabo vehiculo mihi eos transmittit? An forsân, quod vulgò à Medicis quibusdam responsum est, beneficio sanguinis à jecinore elaborati? Ast nego jecur sanguinem conficere, quia nullum recipit chylum. Non recipit autem chylum, quia à naturâ nulla obtinuit vasa, chylo ferendo dicata. Hinc quamvis per venam vavam sanguinem ab hepate hauriam, cum tamen iste sanguis non sit in hepate genitus, sed per circuitum pro depuratione suâ eò missus, non video, quomodo Hepar spiritus mihi transmittere possit, cum omnino nullos generet. Taceo, quod sanguis ille venosus, à jecore per vavam mihi suppeditatus, cum chylo ex lacteis thoracis affluente confundatur, antequam dextrum meum thalamum ingrediatur.

LI.

Verum necesse jam est, ut etiam paucis demonstrarem, quod hepar ne unicam quidem guttulam sanguinis, tam

LII.

pro me, quàm pro reliquis partibus elaboret, aut elaborare possit. Dicit quidem iniquum viscus, *me nullam recipere materiam alimentarem, nisi ab hepate; imò plures partes suo sanguine solo se nutrire, quàm ego arterioso sanguine è sinu hepatis deprompto vivifico.* At falsa dicit. Enarrarem breviter verissimam, & ipsâ experientiâ confirmatam de *αιματώσει* sententiam, nisi id in *Triumpho meo* jam factum fuisset, quò Lectorem remitto, ne eandem cantilenam cum nausèâ repetere cogar. Certè lectâ ibidem laudatâ doctrinâ, quivis, qui gratiæ non est obnoxius, facillè videbit, per se corruiere omnia hepatis media.

LIII. Videbit, inquam, quàm falsò Hepar jactârit, recipere me ab eo materiam alimentarem pro nutritione meâ. Licet enim aliquid sinui meo dextro ex hepate per venam cavam (ut & paulò ante (c) monui) infundatur, id tamen omne non est sanguis in hepate genitus, sed aut superfluous, aut ex nutritione, tam totius corporis, quam hepatis ipsius, residuus.

(c) Par. LI.

LIV. Simili quoque ratione videbit, quàm falsò hepar jactârit, *se plures partes suo sanguine solo nutrire, quàm ego arterioso, ex ejus sinu deprompto, vivifico.* Nam, quæ quælo sunt illæ partes? imò, quonam sanguine alit eos? atqui nullum conficit, nec etiam continet talem, qui reliquis partibus alendis idoneus sit, utpote qui ideò ab ijs refluxit, ut apud me idoneitatem istam rursus adipiscatur. Adde, quod omnis iste sanguis, qui à reliquis partibus ad jecur remeat, quia per Venas fluit, venosus sit, & per venas quoque mihi tradatur. Unde & hoc concidit, quod dixit, *me ex sinu ejus arteriosum depromere sanguinem.* Imò sanè, ita veriùs dixisset: Me ex sinu suo sanguinem alendis partibus inutilem depromere, cumque in thalamis meis in arteriosum seu nutritioni aptum convertere.

LV. Sed utut ex hæcenus prolatis sufficienter elucescat, quam

quàm vana omnia sint, quæ in Querimoniâ suâ protulit Hepar. Quia tamen sanguificationem tribus potissimum medijs sibi attribuit, & ea breviter eludenda sunt.

Desumit autem primum ab autoritate Magni *Vesalii*, quem *Cor nullam recipere materiam alimentarem, nisi ab hepate, inò plures partes hepar suo sanguine solo nutrire, quàm Cor arterioso, ex Hepatis sinu deprompto vivificat, insigni Tabulâ, demonstrasse dicit; quæ tamen tabula sit illa, non addit. Verùm enim verò, nisi me conjecturæ fallunt, cum plures in Vesalio reperiantur tabulæ insignes, illam hîc à Jecinore notari tabulam suspicor, quæ integram, & ab omnibus partibus liberam, vena Cavæ delineationem, repræsentat.* (d) Hæc enim est illa, quam alibi, (e) ubi partes nutritioni famulantes breviter enumerat, indigitat Magnus *Vesalius*, hisce additis verbis: *Sanguis autem in hepate elaboratus per venam cavam copiosissimâ ramorum serie propagatam, ad corporis partes deducitur.* Sed, quicquid sit. Non rejicimus quidem magni illius Anatomici Tabulas, sed eas semper debitâ admittimus reverentiâ, hæc tamen lege, si naturam & experientiam habeant propitiam. Quarum ambarum consensu quia citata tabula, quod quidem sanguinis distributionem concernit, caret, meritò hîc autoritas illius suspecta. Versabatur nimirum *Vesalius* in cõmuni illo, & omnibus Medicis sui temporis familiari opinione, qui Hepati sanguificationem attribuebant; quam suam sententiam, ut confirmaret *Vesalius*, tabulæ dictæ, dictam sanguinis distributionem appinxit. Qui tamen error meritò absque reprehensione summo Viro condonandus, quia tùm temporis, tàm circulatio sanguinis, quàm Lactææ Thoracicæ, & Vasa Lymphatica, omnes latuère.

Secundum argumentum deprompsit jecur à corpore LVII. ris sui idoneitate. *Ad hoc opus, inquit, possideo fabricam*

LVI.

(d) de corp.
hum. Fabr.
l. 3. c. 5. p. 450.
edit. Basil.
(e) L. cit. lib. 5.
c. 1. p. 550.

internam exquisitè accommodatam. Etenim chylum exceptum distribuo quoquo versum per meam substantiam, ut contractu & foru convertam in sanguinem, quem postea refundo Cordi. Non jam hic multa reponam ad ea, quæ de sanguine à se preparato mihi que refuso dicit, cum id jam satis refutatam fit in precedentibus, nimirum jecur præter illum sanguinem, qui ex nutritione partium, propriaque, tanquam indoneus & residuus refluit, nullum alium mihi refundere. Hoc solum ex Hepate quero, cum dicat, se chylum excipere, quibusnam viis id fiat? Anxiè sanè hætenus de viis istis semper fuerunt solliciti Autores, in quibus tamen definiendis ad eò semper fuerunt diversi, ut ne Excectides quidem rectam viam invenire posse videretur. Facta est insignis hujus dissensionis mentio aliqua in *Triumpho meo*, quem & hæc de causâ curiosis commendo. Mihi verò jam sufficit, si ostendero, quod venæ mesaraicæ nullo modo chylum Hepati deferant. Has enim vias, non verò alias intellexisse Hepar, hinc fit manifestum, quia eadem est mens *Riolano*, ut ex scriptis ejus hinc inde (g) apparet, quamvis alibi (h) sententiam suam videatur mutasse. Ast apprimè huc quadrant gravissima *Cl. Bartholini* verba, qui, postquam diversas illorum opiniones, qui in venis mesaraicis tantum acquieverunt, breviter recensuit, hæc subnectit: (i) *Sed nulli ex illis Naturæ institutum unquam sum assecuti. Nos tantum credimus, quantum manibus palpamus, oculisq; videmus. At in venis mesaraicis nunquam visus fuit chylus, sive dilutus, sive purus, sed constans semper & in omnibus sanguis. Revehendi verò ex hepate sanguinis officio miserè exciderunt venæ, siquidem & ligaturæ in vivis, & valvularum situs demonstrant, per eas reduci sanguinis reliquias ad hepar, nihilq; remeare. Ita quoque, si forsitan cernens hos scopulos hepar arterias in venarum locum substitueret, neque sic quidem sibi consulat. Cum & in arte-*

- (g) Anthrop. l. 2. c. 17. p. 112.
113. de circuli.
Sang. c. 15. p. 578. & in judicio novo de venis
Lact. p. 32.
(h) Enchir. Anat. l. 2. c. 21. p. 114.
(i) de Lact. Thor. c. 3. p. 9.

in arteriis mesaraicis nullus unquam visus fuerit chylus, & ligatura in vivis instituta probet, arterias dictas nihil ferre ab intestinis, sed omnia ad illas. Neque etiam, licet & vasa illa, quæ circa hepar conspicua, hæcenus pro lacteis habitant, accersantur, quicquam obtinebit jecur. Vasa namque illa, jam Lymphatica dicta, non ferre chylum ad hepar, sed potius Lympham purissimam ex hepate ad receptaculum, primus nuper probavit *Th. Bartholinus*. Nullis igitur viis chylum excipit jecur, quia omnino nullum excipit,

Quare malè quoque *fabricam suam internam ideò ita LIIX.*
conditam esse gloriatur, ut αἰμαροποιήσει exquisitè accommodata sit. Dicam veriore causam. Ideò nimirum à sapientissimâ naturâ fabricatum est hoc viscus, ut non chylum, sed sanguinem refluentem exceptum distribuat quoquo-versum per suam substantiam, ut ingenitâ facultate calidissimam bilem, purissimamque Lympham ab eo segreget, quem sanguinem postea ita purificatum mihi, Cordi scilicet vicino, refundit, non quidem, *ut mihi opitulareretur, ad restaurationem Humidi mei conservationem,* ut ibidem jactitat; sed potius ut ei opitularer, dum sanguinem hunc aliumque refluentem chylo permixtum recipio, spiritibus vivifico, & alendo toti corpori, adeoque etiam ipsi hepatis, idoneum reddo. Unde ego potius id de hepate jure dicere possum, quod de me malè dicit: *Periturum nempe illud brevi, nisi cōtinenter ei transmissio sanguine arterioso opitularer, ad restaurationem Humidi sui primigenii, & corporis sui vigorisque conservationem.*

Tandem ultimum jecinoris argumentum continetur LIX.
in hisce lineolis: *Natura in corporis conformatione sanguinem maternum per umbilicalem venam ad Hepar assidue dirigit. priusquam ad Cor perveniat, ut eum ipsi preparare, istamque gratiam à me recipere.* Sed astute sanè verbo *preparare* usum est hepar. *Preparare est ante parare sibi, que utilia*

*Sunt, aut fore creduntur. Ideoq; Oratores præparant, quibus ob-
tinere causam possint, inquit Elegantissimus Elegantiarum
scriptor Laurentius Valla. (k) Quod si igitur hepar per
præparationem sanguinis refluentis à bile & lymphâ li-
berationem intelligit, quo dein eò melius & citius à me
vivificari, nutritionique suæ aptus reddi possit, non sen-
tiet me contrarium. Neque enim nego, quòd sanguis ma-
ternus per umbilicalem venam prius ad hepar, quàm ad
me perveniat; imò concedo & hoc, quod id ideo fiat, ut
eum sanguinem jecur mihi præparet, hoc est, prout jam
monui, ut ea, quæ in sanguine, ex matre ad placentam de-
scendente, & hîc cum illo, qui à foetu per arterias umbi-
licales pro placentæ nutritione missus abundat, misto, vi-
gorationem ejus impedire possent, (de bile mihi inpri-
mis hîc sermo) legregentur. Quod servitium, sive quis
hepatis blandiendo gratiam vocet, sive alio id nomine di-
gnetur, per me licet, modò inde non concludat, esse He-
par verum sanguificationis organum.*

LX.

Et hæc sunt, quæ, quam potui brevissimè, Querimo-
niæ Hepatis reponere volui, debui. Restat quidem ad-
huc Epilogus ejus, in quo inprimis *se id à Medicis Parisien-
sibus expectare scribit, ut officio sanguificandi* (quod falsò
*principale suum officium vocat) recuperato, ab iis redintegra-
rum fuisse gloriari queat, illorum solenni decreto.* Verùm hæc
cura me non coquit; scio enim Medicos Parisienses, Vi-
ros Summos, non laturos sententiam talem, quæ naturæ
& æquitati repugnet. Reliqua autem quæ de *stibialibus sty-
gialibusq; Medicis* circa finem Hepar profert, quia mera cõ-
vicia sunt, lubens prætereo, hoc solum ab omnibus cordatis
Medicis efflagitans, ut mihi in justissimâ hæc meâ causâ amicè
succurrant, & postquàm ipsam autopsiam consuluerint, pu-
blicè exemplo aliorum iniquitatem, quâ me hætenus affecit
hepar, testentur. Ita enim confido fore, ut tandem veritate e-
mergente, omnibus hisce contentionibus felix imponatur

F I N I S.

22c 909

ULB Halle
005 136 75X

3

VOTZ

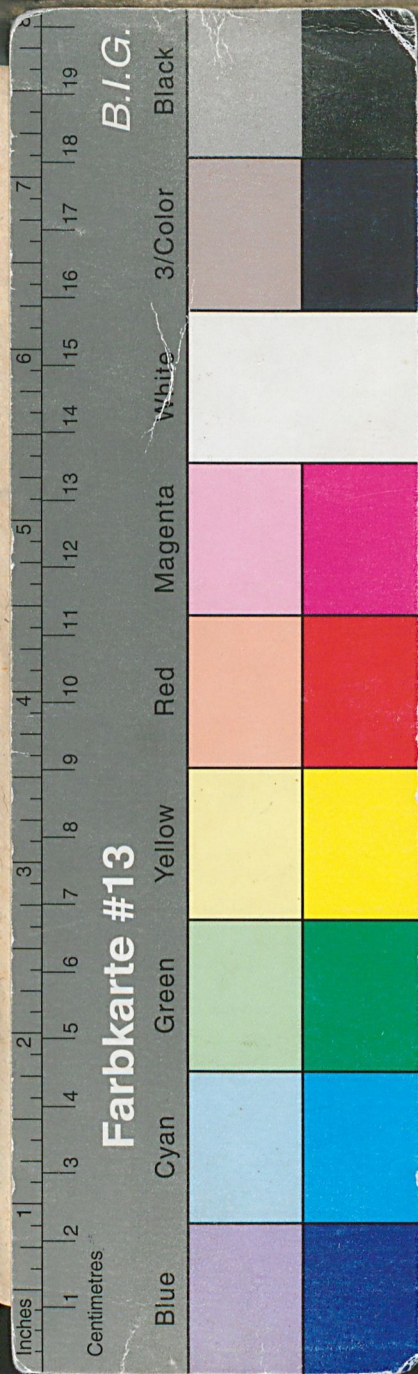
22c

I SEGERI
RUNENSIS
MPHVS
ET
MONIA
RDIS.

ANNEM KÖNIG. Anno 1661.

